

Consternatie in de Consistorie

Babylonische spraakverwarring
omtrent de toe-eigening van het heil

Als onder 't heilig recht, de gade niet meer recht,
meer blijkht 't rechtloos, wat heer ook verhoos,
rechtvaardigend haar God, wat woeg zij haar lot.
Als in haar laatste vring de Oet roem van Gods draagden,
de draeg van 't recht het vied, al niet zij-Doedt het Mied,
O, stonde van 't gericht, o, deed'lijkt lidenrecht.
Dan wordt verlorne gaen, deer God niet tegehoen,
Hier wordt de Zoon gekist, eer s' op den weg vergeet.
Hier wordt zij welbewust, verackerd van haar Heest.
Hier drinkt zij 't Bloed d'et Leest, 't wils heer in 't Heem leest.
Hier wordt de taern gekist en is het Vree met God,
deer 't offer van Zijn Zoon, o alder zaligst lot.

Rechtvaardigmaking

G. P. P. Wagenaar

CONSTERNATIE
IN DE CONSISTORIE

G.P.P. Burggraaf

CONSTERNATIE IN DE CONSISTORIE

BABYLONISCHE SPRAAKVERWARRING
OMTRENT DE TOE-EIGENING VAN HET HEIL

UITGEVERIJ "DE ROKENDE VLASWIEK"
POSTBUS 47 - 2820 AA STOLWIJK

*'k Zal van de deugd der milde goedheid zingen,
Van 't heilig recht der strenge rechtsgedingen:
Een psalmgezang, o hooggeduchte HEER'
Uw Naam ter eer
Ps. 101:1*

Burggraaf G.P.P.

CONSTERNATIE IN DE CONSISTORIE

ISBN 90-76100-59-4

© 2003 COPYRIGHT BIJ UITGEVERIJ
'DE ROKENDE VLASWIEK' - STOLWIJK

*Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd
en/of openbaar gemaakt door middel van druk,
fotokopie, microfilm of op welke andere wijze
ook, zonder voorafgaande schriftelijke
toestemming van de uitgever*

CONSTERNATIE IN DE CONSISTORIE

BABYLONISCHE SPRAAKVERWARRING
OMTRENT DE TOE-EIGENING VAN HET HEIL

In dit boekje worden de reacties van het schrijverstrio prof. J. Blaauwendraad, ds. C. Harinck en dr. K. van der Zwaag op de verwarring omtrent de Ftoe-eigening van het heil in de Gereformeerde Gezindte besproken en van commentaar voorzien. Vooral het boek van dr. K. van der Zwaag onthult een aantal schokkende (oudvader)leerstellingen, die regelrecht tegen Gods Woord indruisen.

Het is bekend dat er in kerkelijk Nederland een heel gevecht gaande is omtrent de toe-eigening van het heil. Het ene boek na het andere rolt van de pers en een ieder schijnt licht in de duisternis te willen scheppen, dikwijls met een zwerm oudvader-citaten en/of uitspraken van mannen die in aanzien staan. Het is echter makkelijker om duizend citaatboeken te schrijven dan één keer voor God in de schuld te vallen, om de theologie uit Zijn eigen mond te leren. Het valt evenwel niet te ontkennen dat in de loop der tijden de bakens - omtrent de toe-eigening van het heil- verzet zijn en dat er een theologische versmalling heeft plaatsgevonden vergeleken met de tijd van de Reformatie.

Het was prof. J. Blaauwendraad die met zijn

boekje 'HET IS INGEWIKKELD GEWORDEN' de knuppel in het kerkelijke hoenderhok gooide. Daarna volgde ds. C. Harinck met zijn boek: 'DE TOELEIDENDE WEG TOT CHRISTUS' en dr. K. van der Zwaag wenst de verwarring omtrent de toe-eigening van het heil een halt toe te roepen met zijn boek: 'AFWACHTEN OF VERWACHTEN?'.

In dit boekje wens ik op een stichtelijke wijze op één en ander in te gaan. Als we de waarheid die naar de godzaligheid is wensen te onderstrepen, is bepaalde polemieek echter onvermijdelijk, ja, zelfs bijbels noodzakelijk, want dat bewijzen de polemische brieven van de apostel Paulus wel.

Na het verschijnen van het boekje van prof. Blaauwendraad was de consternatie in de Gereformeerde Gemeente het grootst. Ook volgde van zijn hand een tweede boekje: 'DE LEER TEGEN HET LICHT.' Ik ga er verder niet op in, want er is genoeg op Blaauwendraads boekjes gereageerd. Allerlei tegenartikelen¹ zijn in de loop der tijd gepubliceerd, deels terecht, maar wat niet meer ontkend kan worden, is, dat de standen-theologie (*voor de zaak staan, een geopenbaarde Christus is nog geen toegepaste Christus, de tiende ure, enz.*) van ds. G.H. Kersten/ds. A. Moerkerken de toets van Gods Woord niet kan doorstaan, net zomin hun wederge-

---

¹ Lees ook de brieven aan Clements, Grandia en Pas op het stuk in het RD van 5 september 1998 'Op zoek naar gewone prediking' in het boekje: 'TRAP EN MATE IN DE KENNIS VAN CHRISTUS' ISBN 9076100233 - pag. 23-29.

boorteleer de toets van Gods Woord kan doorstaan. Eenvoudig vanwege het feit dat de wedergeboorte en de rechtvaardigmaking bij hen uiteen getrokken zijn. Je kunt wel wedergeboren zijn, maar nog niet gerechtvaardigd. Het komt er dus feitelijk op neer dat je dan zonder Christus naar de hemel kunt. Dat zal ds. Moerkerken natuurlijk ontkennen, maar de Schrift leert nergens een onbewust geloof in Christus. Dat is een leer uit de hel en een slag in het aangezicht van Christus.

In bijna al mijn boeken heb ik op dit feit gewezen en ik ben, hoewel nog bezwaard, toch een beetje verheugd dat nu eindelijk sommiger ogen (half) open gaan. Het is dr. K. van der Zwaag die ruiterslijk erkent dat er sprake is van een ontsporing vanwege het feit dat er mensen zijn die zeggen wel wedergeboren te zijn, doch Christus niet kennen. Van der Zwaag zegt dat we deze dingen bij een oudvader als ds. Th. van der Groe niet tegenkomen. Inderdaad, maar bij Comrie is het wel goed misgegaan.

In zijn boek gaat dr. K. van der Zwaag ook uitvoerig in op hetgeen Comrie leerde. Ik wil er dan van zeggen dat de filosofische embryoleer van dr. Comrie kritiekloos is overgenomen door dr. A. Kuyper, ds. G.H. Kersten en ook ds. A. Moerkerken heeft Comrie daarin als een blinde man gevolgd. De embryo-theologie van Comrie is bijkans alom tot leerstuk verheven. Comrie wilde echter tegenover 'de-vrije-wils-leer' de genade veilig stellen, zodat hij het begin van de wedergeboorte onbewust stelde. Dat was wel goed bedoeld, maar

helaas is het een onbijbelse stelling, waarvan de fatale gevolgen nog tastbaar zijn.

Bovendien beroepen hele kerkverbanden zich op de (open-schuld) leer van ds. G.H. Kersten, waarbij het ongeloof meer gekoesterd wordt dan dat het als de grootste zonde wordt aangewezen. Ds. Kersten leerde namelijk een 'levendmaking' zonder Christuskennis, waarbij de schuld nog niet vergeven is. Ds. Moerkerken gaat ook in dat spoor, met alle óntsporingen vandien.

Het gaat me echt niet om met een vinger naar bepaalde personen te wijzen, maar omwille van de ere Gods begrijp ik niet dat zovelen deze dwalingen als zoete koek slikken, terwijl op elke bladzijde van de Bijbel het tegenovergestelde wordt verkondigd! Ds. G.H. Kersten is en wordt nog steeds door velen als een soort paus vereerd. *"En daarom zal God hun zenden een kracht der dwaling, dat zij de leugen zouden geloven"*, 2 Thess. 2:11. Kersten of geen Kersten, hier sta ik, ik kan en ik wil ook niet anders! Liever alle leerboeken tegen dan Gods Woord tegen. Amen.

Volgens dr. K. van der Zwaag zijn na de Afscheiding van 1834 de theologische bakens verzet, maar ik ben er zeker van dat die bakens al veel eerder verzet zijn, namelijk door dr. A. Comrie. Abraham Kuypers heeft in de filosofie van Comrie het zijne gezien en de leer van de onbewuste wedergeboorte eruit ontwikkeld. De gemeentetheologie van de Gereformeerde Gemeente is grotendeels op filosofie van **doctor Comrie** gebaseerd, hoewel **dominee Comrie** een bijbels theoloog was.

Oudvaders -zelfs de Reformatoren- mogen we nooit kritiekloos overnemen. Dat geldt met name ook voor ds. W. á Brakel, die de zekerheid van het geloof degradeerde tot het welwezen des geloofs. De Nadere Reformatie is door de invoering van de scholastiek en de filosofie in de theologie in veel gevallen meer een afzwakking van de leer der Reformatie (de rechtvaardiging van de goddeloze) dan een onderstreping daarvan. Dat komt in onze dagen bovendien tot uiting in de doorsnee prediking waarin zielen met enige 'hoopvolle' kenmerken de handen krijgen opgelegd, zonder dat dezulken ooit de vrijspraak in Christus ontvingen en dus niet gerechtvaardigd zijn.

Hoewel het schrijverstrio terecht bepaalde dwaalingen aan de kaak stelt, wordt hun betoog uitermate verzwakt door hun massale oudvader-bewijsvoering, terwijl de Schrift het eerste en het laatste Woord moet hebben. Vooral ds. Harinck waarschuwt er (terecht) voor dat we niet op mensen moeten bouwen ten aanzien van de toe-eigening van het heil, maar zelf doet hij bijna niet anders dan zich op de oudvaders beroepen. Om het met de woorden van prof. Blaauwendraad te zeggen: Ik hoop dat dit te denken geeft!

Opmerkelijk is het echter dat het schrijverstrio drie dingen met elkaar gemeen heeft, namelijk:

1. Dat ze zich bijna uitsluitend bedienen van oudvader-citaten om de ontsporingen, die er ten aanzien van de toe-eigening des heils inder-

daad zijn, te weerleggen. Gods Woord is bij het schrijven duidelijk niet de éérste bewijsgrond.

2. Dat ze het 'liefhebben van Gods eer' ondergeschikt maken aan 'zalig worden'. Met andere woorden: Zalig worden kan volgens de genoemde schrijvers ook wel buiten het recht om geschieden.

3. Dat ze de zaligmakende kennis in Christus voor zwakgelovigen niet zuiver stellen.

Vooraf ds. Harinck beweert dat iemand die Gods deugden liever krijgt dan zijn eigen zaligheid, geheel onverschillig staat ten opzichte van zijn zaligheid. Daarbij krijgen degenen die Gods eer liever krijgen dan hun zaligheid een labadistisch etiket opgeplakt. Met de hulp des Heeren zal ik de onwaarachtigheid van die beweringen aantonen.

Het boek van dr. K van der Zwaag is wat dat betreft meer objectiever. Het is een indrukwekkend historisch, theologisch handboek, maar ook daarin staan talloze hiaten die van het recht Gods afbreuk doen. Duizenden puriteinse, baxteriaanse en dacostiaanse meningen worden erin geciteerd, maar je moet je echt afvragen of het doel daarmee gediend is. Bovendien wordt er waarde gehecht aan bepaalde uitspraken/uiteenzettingen van sommige huidige dacostiaanse predikanten die net zoveel inzicht hebben in de verhouding van Wet en Evangelie, als een mol verstand heeft van peren plukken. Dezulken ploegen met andermans kalf en hebben hun 'wijsheid' dikwijls uit de oudvaders

gestolen, maar ze doen net of het hun eigen theologie is wat ze schrijven. Dezulken mogen schrijven wat ze willen, ze hebben mijn vertrouwen niet, al schrijven ze nog zo rechtzinnig. Als al hun boeken eens zouden verbranden, weten dezulken ineens niets meer. Van der Zwaag had veel zorgvuldiger moeten selecteren!

Zo kwam een door Van der Zwaag geciteerde dacostiaanse dominee eens tot de hoogmoedige uitspraak dat ds. Huntington nog niet zo theologisch op de hoogte was als wij nu zijn. In mijn voorwoord van het boek van ds. Huntington 'DE WETTISCHE HEILIGMAKING ONTMASKERD' heb ik die uitspraak als 'theologische hoogmoed van de bovenste plank' naar het rijk der fabelen verwezen.

Sommige huidige predikanten zijn zogenaamd 'ruim' in de aanbieding van het heil, maar ze zijn zo wettisch als het maar wezen kan als het gaat over het leven der dankbaarheid. Dat is voor mij een bewijs dat dezulken niet aan de Wet gestorven zijn!

Al met al staat het te vrezen dat de verwarring omtrent de toe-eigening van het heil alleen maar zal toenemen. De toe-eigening van het heil is nog steeds een werk van de Heilige Geest en al heb je ook duizend meningen aan je zijde, zonder de ware bevinding heb je niet meer dan een stel dodemanshersenen. De objectieve waarheid van Gods Woord staat echter boven de bevinding. De ware bevinding brengt ons achter de waarheid, zodat de waarheid van Gods Woord ook in ons hart zegeviert. Wat is geloven anders dan bevinden dat ik het eigendom van Christus ben? Geloof en bevinding

zijn geen tegenstellingen, maar twee kanten van één zaak. Het geloof heeft een objectieve kant en een subjectieve kant. Eenzijdige belichting van één van de twee kanten leidt tot ontsparingen. Vroeger hoorde ik weleens mensen uren praten over hun bevinding, maar dan was mijn vraag weleens: "Heb je het ook geloofd?" Weet u wat de ware bevinding van de Moorman was? "Ik geloof dat Jezus Christus de Zoon van God is!" Als je dit mist, mag je nog zoveel bevinding hebben, maar dan is alles tevergeefs. Ik moet wel zeggen dat áls je de ware bevinding in Christus in het leven van de Moorman aanwijst, je ook moet preken wat er allemaal aan vooraf ging.² Het werk van de Heilige Geest in het hart van een mens is een vreselijk onderbelichte zaak in onze dagen, want van de ware bevinding moet men niet veel meer hebben.

Zowel ds. Harinck als Van der Zwaag citeren dat bij sommige bekeringen in de Bijbel, de Wet geheel afwezig is. Men noemt dan het geval van Zacheüs, van Levi, van Lydia en van Timotheüs. Volgens zeggen zat Zacheüs zonder enige ontdekking (met zijn gitaar?) in de boom om Jezus te zien. Levi zat -volgens zeggen- als een brave hendrik in het tolhuis, Lydia's hart ging eenvoudig open en klaar is kees en Timotheüs staat model voor een barthiaanse bekering. **BESPOTTELIJK!**

Als de ellendekennis niet beschreven staat, wil niet zeggen dat die er niet was, want dat is in fla-

---

² Lees over de bekering van de Moorman in: 'BUITEN DE LEGER-PLAATS' ISBN 9076100462 - pag. 64-90.

grante strijd met de heilsleer. De genoemde bijbelheiligen hadden allen een bijbelse bekering en dus ook waarachtige ellendekennis. Door de Wet is de kennis der zonde en dat is op elke bekeerling van toepassing. De werking van de Wet kan echter ook heel verborgen zijn. De Heilige Geest kan ook buiten de prediking om werken. Dan kan het zijn dat er iemand in de kerk zit die tot het geloof in Christus komt, zonder dat de Wet gepredikt is. Dat is echter geen vrijbrief om de Wet niet meer te preken.

Zacheüs zat namelijk als een verworpene(!) in de vijgenboom en wilde nog één keer Jezus zien, niet om wat Hij deed, maar WIE HIJ WAS!³ Dat laatste is een preek apart, maar velen werken alleen met de dodende letter en verstaan de geestelijk zin er niet van, dikwijls omdat men er zelf geen kennis aan heeft.

Levi zat -volgens zeggen- als een brave tollenaar zonder ontdekking in het tolhuis, maar dan weet men niet wat het was om als een Jood in een tolhuis te zitten. Een tolhuis was voor een Jood een voorportaal van de hel, want een Jood kende de Wet als geen ander.

Lydia kreeg haar hart geopend en daar ging dus een gesloten hart aan vooraf. Een gesloten hart is de hel van binnen! Wie dit tegenspreekt, weet nergens van.

Timotheüs zou dan volgens ingewijden helemaal niet van ontdekking weten, maar dan maakt

---

³ Lees over de bekering van Zacheüs in: 'RAMATH-LECHI' de geesten beproefd - ISBN 9076100519.

men toch een fatale vergissing. Timotheüs was een evangelist en moest de volle raad Gods preken, namelijk ellende, verlossing en dankbaarheid. Dacht u dat Paulus daarvoor mensen aanstelde die daar bevindelijk vreemd aan waren? Timotheüs was juist een geoefende jongeling in de heilswaarden. Paulus zegt: *“Want er zal een tijd zijn, [Timotheüs] wanneer zij de gezonde leer niet zullen verdragen; maar kittelachtig zijnde van gehoor, zullen zij zichzelf leraars opgaderen, naar hun eigen begeerlijkheden”, 2 Tim. 4:3.*

Welnu, in dié tijd leven we! Zaligheid zonder ellendekennis, de hemel zonder de hel, het leven zonder de dood en de zegen zonder de vloek. **GELOOFT HET NIET!** (Matth. 24:23 – Mark. 13:21).

U ziet, velen doen niets anders dan bekeringen uit de Bijbel plukken waarbij de ellendekennis niet staat beschreven, want dan kan men zichzelf handhaven, maar dat doet de Farizeeër ook. *“O God! ik dank U, dat ik niet ben gelijk de andere mensen, rovers, onrechtvaardigen, overspelers; of ook gelijk deze tollenaar”, Luk. 18:11.*

De duivel houdt ook van blijde mensen zonder ontdekking, maar bij dezulken is het laatste altijd erger dan het eerste! *“Wanneer de onreine geest van den mens uitgevaren is, zo gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust; en die niet vindende, zegt hij: Ik zal wederkeren in mijn huis, daar ik uitgevaren ben. En komende, vindt hij het met bezemen gekeerd en versierd(!). Dan gaat hij heen, en neemt met zich zeven andere geesten, bozer dan hij zelf is, en ingegaan zijnde, wonen zij aldaar; en het laatste van dien mens wordt erger dan het eerste”, Luk. 11:24-26.*

Van der Zwaag wijst er wel op dat we voor de ruime Evangelieverkondiging volop bij onze eigen 'klassieken' terecht kunnen, maar heel opmerkelijk is, dat het schrijverstrio de andere kant van de medaille min of meer uit de weg gaat, namelijk de noodzaak van de ware ontdekking. Om maar een voorbeeld te noemen: Het magistrale boek van ds. Van der Groe: 'DE TOETSSTEEN VAN WARE EN VALSE GENADE' komt bij hen nauwelijks aan de orde. Ook het boekje van Matthew Meade: 'DE BIJNA CHRISTEN ONTDEKT' krijgt niet de aandacht dat het verdient, ja, het wordt zelfs door sommige predikanten ont-raden! Het schrijverstrio wenst een eenzijdige en voorwaardelijke wetsprediking te bestrijden (te-recht), maar ze vervallen zelf in een ander uiterste, namelijk alsof er niets anders meer bestaat dan het aanbod van genade. Nogmaals: Ik hoop dat dit te denken geeft!

ALGEMENE RECENSIE

Hoewel de genoemde schrijvers bepaalde dwaalzieke allegorische bekeringsmodellen terecht als zijnde onbijbels van de hand wijzen, ont-komt het trio er niet aan hun eigen dwaling (punt 2) te willen legaliseren met oudvader-citaten. Oud-vaders dienen echter niet als bewijs van de bijbel-se waarheden; ze zijn alleen heráuten van de Waar-heid, als het goed is. Dat geldt ook voor de Belijdenisgeschriften. De oudvadergeschriften en de Belijdenisgeschriften, hoe bijbels waar ze ook zijn, hebben niet het goddelijke gezag dat alleen de Bijbel heeft. Zelfs oudvaders van naam hebben gedwaald. Als we oudvaders kritiekloos volgen,

kunnen we net zo goed bij de paus te rade gaan. Gods Woord is de enige Autoriteit en de enige gezaghebbende proclamatie van de Waarheid Gods en daarvoor moet alles wijken. Ik zeg niet dat we geen oudvaders terzijde mogen citeren en dat we ons niet op de Belijdenisgeschriften mogen beroepen, maar als bewijsgrónd voor de heilsleer komt alleen Gods Woord in aanmerking. Dat is juist wat de Belijdenisgeschriften zeggen. Dat de Bijbel én de Belijdenisgeschriften tegenstrijdig geïnterpreteerd worden, bewijst de toenemende verwarring op het kerkelijk erf wel omtrent de heilstoe-eigening.

Ik ben tot de ontdekking gekomen, dat vele huidige predikanten wel rechtzinnig zijn in hun belijdenis, maar ten aanzien van de toe-eigening van het heil zou ik niet graag in hun schoenen reizen, om de eenvoudige reden dat zij vreemdeling zijn aan de ware bevinding en die ook niet verklaren in hun prediking. Een oude tante van mij -die reeds juicht voor de troon- heeft weleens van een zeker predikant gezegd: "Die dominee kan niet in het leven komen." Dat mens zei rake dingen! Velen missen de zalving. Het is alles een dodende letter, een kracht der dwaling, dikwijls een wederstaan van de Heilige Geest, hetgeen bij het gros betoverde kerkgangers helaas onopgemerkt blijft.

Juist omdat het schrijverstrio zich bedient van een zwerm oudvader-citaten neemt de verwarring op het gebied van de heilstoe-eigening alleen maar toe en ziet de gewone man door de 'oudvaderbomen' het 'heilsbos' niet meer. Er is evenwel maar één Boom in het woud waaronder de Bruid haar

schuilplaats heeft en dat is de Appelboom, Christus! Het is daarom uiterst zwak, ja onbijbels, om door middel van oudvader-citaten de waarheid van Gods Woord te bewijzen. Gods Woord bewijst zichzelf.

Ten aanzien van het tweede punt schaatsen de schrijvers wederom over ondeugdelijk ijs, vanwege hun onhoudbare en onbijbelse stellingname omtrent de verhouding van de deugden Gods en de zaligheid. Een waar kind van God zal namelijk nooit zeggen dat het liefhebben van Gods eer ondergeschikt is aan zijn zaligheid. Hij zal juist vanuit de praktijk des geloofs het tegendeel belijden, terwijl de genoemde schrijvers stuk voor stuk beweren dat het liefhebben van de ere Gods boven je zaligheid niet door de oudvaders is geleerd. Daarmee wil het schrijverstrio de afsnijding omzeilen, maar al Gods ware kinderen gaan door de crisis van de dood van Christus. Dat zouden de oudvaders niet leren volgens het schrijverstrio. Gods Woord -het einde van alle tegenspraak- leert het echter wel: **“De HEERE doodt en maakt levend; Hij doet ter helle nederdalen, en Hij doet weder opkomen”**, 1 Sam. 2:6. Om een mens te vernederen moet het niet zo diep; het gáát zo diep. Gód doet het en als Hij het doet, is er van voorwaarden of geschiktheden tot de zaligheid geen sprake. Dit houdt dan wel in, dat als God in ons leven níét doet wat geschreven staat in 1 Samuël 2:6, we eenvoudigweg niet in de zaligheid kunnen delen. Een halfdode kan immers niet levend gemaakt worden en je kunt niet uit de hel opkomen als je er niet in

bent nedergedaald. Hanna -de vrouw van Elkana- die in 1 Samuël 2 een heerlijk getuigenis geeft over de God van haar heil, is derhalve een beter theoloog als er in de huidige kerken te vinden zijn. Zij had ondervonden dat het Woord Gods scherper is dan enig tweesnijdend scherp zwaard. Haar getuigenis is God-verheerlijkend en volledig in overeenstemming met de leer van de rechtvaardiging van de goddeloze.

Elk mens -zonder enige uitzondering- is in hoogmoed gevallen en als Christus in onze harten intrek wil nemen, zullen we tot de hel toe vernederd dienen te worden. Immers, geen sterveling ziet van nature enige begeerlijkheid in de Man van smarten. Hij had geen gedaante noch heerlijkheid. Ik zeg het nog een keer: Er is geen sterveling van nature die Christus begeert, tenzij hij/zij tot de hel toe vernederd is en het Evangelie aan zijn ziel is ontsloten door de Heilige Geest. Dan is hij pas rijp voor de toepassing.

Velen werpen een blaam op Christus, omdat zij alles wat met vernedering en zondeontdekking te maken heeft, als voorwaarden terzijde stellen, alsof mensen zonder genoemde vernedering tot Christus gaan. Natuurlijk mag elk mens tot Christus gaan, maar Gods Woord leert duidelijk dat de mens van de eerste Adam wordt afgesneden, voordat hij in Christus wordt ingeplant. Dat heeft met voorwaarden niets te maken, het is de christelijke leer.

De leer der Schrift en de ware bevinding is nooit met elkaar in tegenspraak. Als we aan 1 Samuël 2:6 vreemd zijn, mogen we inderdaad onze staat voor God nog weleens nakijken. In deze tekst komt dui-

delijk Wet én Evangelie tot uitdrukking en die tweeërlei bediening geldt voor elk kind van God. Enerlei hart en enerlei weg (Jer. 32:39), hoewel trap en mate kunnen verschillen.

Eén en ander wil niet zeggen dat het ruime aanbod van vrije genade beknot wordt door de ware ellendekennis. Juist niet! Het aanbod van vrije genade is onder de bediening van de Heilige Geest, zeer effectief op recht vernederde zielen, want dan valt genade vrij. Ik wil alleen zeggen dat zonder de bediening des doods het aanbod van vrije genade geen enkel effect heeft.

Daarom zie ik tot heden weinig heil in de SRA-jongerenavonden, want de doorsnee prediking op die avonden is vreselijk eenzijdig en dikwijls op het arminiaanse af. Hoewel de jongeren een grote plaats in mijn hart hebben, merk ik aan de vraagstelling dat bepaalde jongeren op een andere manier zalig willen worden dan de Bijbel ons leert en dezulken worden door de vragenbeantwoording niet zelden op het verkeerde been gezet en in hun waan gestijfd. Men durft de ploegschaar van de Wet niet meer te hanteren, en dat is juist liefdeloos(!). Alles wat ik hier schrijf mag men vergeten, maar ik heb toch minstens één bijbelse boodschap voor de huidige 'evangelie'-predikers: **BRAAKT ULIEDEN EEN BRAAKLAND, EN ZAAIT NIET ONDER DE DOORNEN!** (Jer. 4:3). Dat is juist in onze gesecculariseerde tijd een 'must'. Kijk maar naar de prediking van Jona, van Johannes de Doper en die van Christus Zelf (Matth. 23 - Luk. 6:24-26 - Luk. 10:13 - Luk. 11).

Ds. Du Marchie van Voorthuizen zit bij vele

dominees in het verdachtenbankje en velen twijfelen eraan of de man wel genade had, want -zo zegt men- hij was zo bikkelhard...

Weten dezulken ook wat ds. Du Marchie van Voorthuizen zei, vlak voor hij stierf? *“Jezus, Uw verzoenend sterven, blijft het rustpunt van mijn hart...”* Dat is toch niet zo bikkelhard?

Tja, men houdt er nu eenmaal niet van om afgesneden te worden van alle gerechtigheid die uit de Wet is, maar daar trekt God Zich -met eerbied gesproken- niets van aan. Ben je mal, mensen, Hij vraagt niet of je wel wil, want dan zou er niet één zalig worden. Christus is geen bedelaar, maar Bevelhebber en als Hij spreekt is de toepassing verzekerd. **(Joh. 5:25)**.

Ten aanzien van de toe-eigening van het heil gaan Wet en Evangelie áltijd samen. De Wet maakt plaats voor het Evangelie, hoewel de Wet **geen enkele** genade bewerkt, dus geen voorwaarde of geschiktheid met zich meebrengt. De Wet maakt de zondaar -hoewel onwillig- geschikt voor de hel en het Evangelie maakt dezelfde zondaar gewillig en geschikt voor de hemel. Zo eenvoudig liggen de zaken, maar de mens van nature heeft vele vonden gezocht om van deze eenvoud af te wijken, omdat hij van zonde, gerechtigheid en oordeel niets wil weten, laat staan dat hij iets van Christus moet hebben. Christus is voor een natuurlijk (godsdienstig) mens een Steen des aanstoots en een Rots der ergernis. Vele dominees maken zich schuldig aan het feit dat zij de ergernis van het kruis vernietigen met hun heilloze eenzijdige aanbod-van-genade

prediking. Dat geldt niet alleen voor predikanten die de jongerenavonden bedienen, maar ook voor predikanten die Gods rechtvaardigheid ten koste van Gods barmhartigheid verkondigen. **God is rechtvaardig én barmhartig, ook als wij niet in Hem geloven.** De verzoening is in Christus reeds een feit(!) en daarom is God ook barmhartig. Dat vraagt vanzelf wel om de persoonlijke toepassing van de verzoening, maar wee degenen die op zo'n grote zaligheid geen acht slaan en Christus niet liefhebben. Paulus legt het 'Anathema' (de zwaarste vervloeking) op dezulken. God is echter ook rechtvaardig en wee degenen die de verzoening zichzelf aanmeten, want dat is Gods eigen werk. "Onze Koning is van Israels God gegeven." U ziet, de mens, wie hij ook is, heeft naar beide kanten geen enkel excuus!

Het schrijverstrio boort wel alle voorwaarden tot de zaligheid de grond in (terecht), maar dát God zo met Zijn volk handelt hetgeen in 1 Samuël 2:6 geschreven staat, wordt in alle toonaarden door het schrijverstrio verzwegen, ja, zelfs bestreden. Op zijn bést gesproken zou 1 Samuël 2:6 voor de eenzame (schizofrene) enkeling weggelegd zijn, maar het kan ook anders, volgens het trio.

Als bijv. Comrie wel degelijk leert dat de deugden Gods ver verheven zijn boven zalig worden, dan heeft hij dat volgens ds. Harinck (merkwaardig genoeg!) ineens heel anders bedoeld. Comrie mag het nog zeggen, maar degenen die tegenwoordig Gods eer liever krijgen als hun zaligheid conformeert ds. Harinck direct met Jean de Labadie. Dat

is vals, want Jean de Labadie leerde een duivelse zelfverloochening die resulteerde in profane onverschilligheid omtrent de zaligheid. Gods uitverkorenen, die zonder enige uitzondering het recht Gods liever krijgen dan hun eigen zaligheid, zijn niet onverschillig ten aanzien van hun zaligheid. Integendeel, maar ze worden wel zo helwaardig dat zij met Jona overboord gaan om te vallen in het vrije van Gods welbehagen. Ze springen zelf niet in de hel, en vragen ook niet om in de hel geworpen te worden, maar ze worden wel helwaardig en ze kunnen God in dat gericht niets ongerijms meer toeschrijven, al zou Hij hen er definitief inwerpen. Met andere woorden: God kan dezulken geen kwaad meer doen, ook al zou Hij hen wegwerpen.

Als er desondanks toch 'oudvaders' zijn die leren dat Gods deugden ondergeschikt zijn aan zalig worden, hebben dezulken niet het recht om als 'oudvaders' erkend te worden. Hoewel hele kerkgemeenschappen op hem bouwen, is ds. G.H. Kersten duidelijk geen oudvader, maar een volbloed geestelijke achterneef van Abraham Kuyper. Ds. Kersten leerde namelijk niet de rechtvaardiging van de goddeloze, maar de rechtvaardiging van de wedergeborene. Ook ds. A. Moerkerken volgt die lijn. Al degenen die dit leren en er boeken over schrijven om de verwarring in 'de gereformeerde gezindte' tegen te gaan, zullen de verwarring alleen maar doen toenemen. *"Kan ook wel een blinde een blinde op den weg leiden? Zullen zij niet beiden in de gracht vallen?" Luk. 6:39.* Dat een ieder van ons deze waarheid op zichzelf zou toepassen, dan waren en zoveel dwalingen en blinden niet.

De Bijbel en ook de Reformatoren leren geen toeleidende weg *in het kader van de wedergeboorte*. Bij die leer ben je wel wedergeboren, maar je kent Christus nog niet. Dat leert ds. A. Moerkerken (en velen met hem) maar daarmee bedriegt hij zielen voor de eeuwigheid. Ik wil niet beweren dat deze leer alleen in de Gereformeerde Gemeente geleerd wordt, want bijv. ds. W. Pieters leert dat al degenen met 'a longing and a desire' aan het Avondmaal mogen komen. Dat de nodiging tot het Heilig Avondmaal zelfs voor Gods volk particulier is, zullen we in dit boekje maar buiten beschouwing laten. Hoewel ds. W. Pieters (theoretisch) niet leert dat je buiten het geloof in Christus zalig kan worden, verstaat hij onder de aanvankelijke kennis van Christus duidelijk niet de bevindelijke geloofskennis in de Enige Troost, zoals verwoord in Zondag 1 van de Heidelberger, want dat houdt wel heel wat meer in dan een 'verlangen' en een 'begeerte'. Daarmee staat ds. Pieters in dezelfde schoenen als predikanten die de toeleidende weg tot Christus leren *in het kader van de wedergeboorte*. Het spijt me te zeggen, maar dat geldt ook voor het schrijverstrio. Zij bestrijden anderen waarin ze zelf mank gaan. Ze wijzen de geijkte terminologie van de hand, maar gebruiken -ten aanzien van de heilstoe-eigening- slechts andere woorden die op hetzelfde neerkomen.

Laten we duidelijk zijn. De wedergeboorte/rechtvaardigmaking begint met een geopenbaarde Christus die door het geloof wordt aangenomen en omhelsd. Christus is niet alleen Middelaar van verdienste, maar ook Middelaar van toe-

passing! Omdat weinig predikanten zicht hebben op een Middelaar van toepassing, proberen zij de mensen aan te sporen het heil op zichzelf toe te passen, namelijk door Christus aan te nemen, maar dat is een leeg geloof. Christus is niet aan te nemen, tenzij Hij Zichzelf aan de ziel openbaart (Gal. 1:15-16). Christus (=God) spreekt Zijn volk vrij van schuld en straf en geeft hen het kinderrecht op het eeuwige leven. Zolang dat gemist wordt, verbeeldt een mens zich maar wat. In onze dagen wordt maar al te veel het historisch geloof voor waarzaligmakend geloof versleten.

Mijn ervaring is dat hetgeen 'de bekommerden' op de 'toeleidende weg' doorgaans in handen gestopt krijgen, zij daarmee nog niet in de schaduw kunnen staan bij het nabijkomend werk van de dwaze maagden, want die hadden Christus aangenomen, uitwendig Zijn voetstappen gedrukt, de goede belijdenis beleden voor vele getuigen, alleen misten zij de inwonende Heilige Geest als de tweede Trooster! Die lampen gaan voorgoed uit!

Generaal gesproken(!) wordt er zeer gebrekkig gesepareerd in de huidige prediking, laat staan dat avondmaalgangers op de gelijkenis en de bevinding van de vijf wijzen en vijf dwaze maagden getoetst worden in de prediking en op huisbezoek.

Ook ds. Harinck voert een pleidooi voor een toeleidende weg (brede of smalle?) en wil zelfs beweren dat de Reformatoren dat ook hebben geleerd. Neem me niet kwalijk, maar je moet wel dement zijn om daar in te trappen!

Als we over (toeleidende)wegen spreken, ak-

koord, maar dan hebben we het óf over de brede, óf over de smalle weg en niet over een toeleidende weg tot Christus als een soort vluchtstrook tussen de brede en de smalle weg in. Als je dat doet, zit je jezelf te bedriegen voor een eeuwigheid. Je bent óf binnen, óf buiten, óf verloren, óf behouden. De overtuiging van zonde, gerechtigheid en oordeel vindt plaats vóór de enge poort en dat is de brede weg. De één valt ermee in de hel en een ander valt ermee in het vrije van Gods welbehagen, in de armen van Christus. Amen. Dus als een overtuigde zondaar met het pak op zijn rug de enge poort nog niet is doorgegaan, bevindt hij zich nog steeds op de brede weg. Dat leert Gods Woord en ook Bunyan leerde dat in zijn 'CHRISTENREIZE NAAR DE EEUWIGHEID'.

Daarentegen leren de Reformatoren, vooral Luther, wel degelijk dat Gods deugden boven alles verheven zijn en dat de zaligheid juist ondergeschikt is aan de deugden Gods. Het liefhebben van Gods deugden gaat bij hen niet ten kóste van het ware geloof en de zaligheid, maar ze stellen wel duidelijk de orde ervan aan. Dat het schrijverstrio het liefhebben van Gods deugden boven de zaligheid relativeert, vanwege het feit dat zij deze zaak brandmerken als zijnde een 'voorwaarde', is vals. Dat bewijst ook dat de schrijvers er zelf geen kennis aan hebben.

Het liefhebben van Gods deugden is nooit een voorwaarde voor de zaligheid, net zomin de ellendekennis een voorwaarde of geschiktheid is voor de zaligheid. Het liefhebben van Gods deugden

boven zalig worden is een werk des Geestes, en een vrucht van de gewilligheid van Christus. Het liefhebben van Gods eer doet geen afbreuk aan de zaligheid, maar is er wel boven verheven. Immers, Christus is in de eerste plaats gekomen om God de Vader te verzoenen, om Zijn deugden te verhogen en Zijn gekrenkte eer te herstellen. In de tweede plaats, om te zoeken en zalig te maken dat verloren was. Dat is geen tegenstelling, maar een goddelijke orde (1 Sam. 2:6 - Joh. 17:4,5 - Hebr. 10:7). Christus laat Zich eerst als GóD aanbidden, alvorens Hij Zich laat vérbidden, op grond van Zijn voorbedding (Matth. 8:2 - Matth. 9:18 - Matth. 15:25). Het schrijverstrio onderschrijft wel de schulderkennis van de straf op de zonde, maar van vrijwillige strafaanvárding (Micha 7:9) moeten zij niets hebben. Met andere woorden: Ze zijn nog te goed voor de hel, omdat ze niet willen zijn die ze zijn, namelijk brandhout voor de hel. Christus redt alleen brandhout voor de hel van voor de poorten der hel, want Hij heeft de sleutels der hel en des doods. Zonder over hun harten te oordelen leveren de schrijvers zelf het bewijs dat zij te goed zijn om slecht te zijn en te best om als een helwaardige gerechtvaardigd te worden.

Gods Woord is echter duidelijk ten aanzien van vrijwillige strafaanvaarding op de zonde. "Als Mijn volk -zegt God- aan de straf hunner ongerechtigheid een welgevallen zal hebben, zal Ik aan Mijn verbond gedenken" (Lev. 26:41-43).

Dat keert steeds terug in het genadeleven. *"Tegen U, U alleen, heb ik gezondigd, en gedaan, dat kwaad is in Uw ogen; opdat Gij rechtvaardig zijt*

in Uw spreken, en rein zijt in Uw richten", Ps. 51:4.

Maar eens moet de eerste keer zijn en juist van die eerste keer (de rechtvaardigmaking = door recht verlost) wil het schrijverstrio niet weten. Ze gaan zo zoetjes aan over in het genadeverbond, maar dat God Zijn volk onder de roede doet doorgaan en wat die roede betekent, ontkennen en verzwakken zij in alle toonaarden.

Het proefgebod luidt: "Ten dage als gij daarvan eet, zult gij de (drievoudige) dood sterven" (Gen. 2:17). Dat is een absoluut vonnis en als we God niet geloven in Zijn oordelen, zullen we Hem zeker niet geloven in Zijn Evangelie. Dat zijn geen voorwaarden, maar Gods Eigen Woord (Joh. 5:46). De Heilige Geest zál het doen, namelijk de wereld overtuigen van zonde, gerechtigheid en van oordeel. En als God een overtuigde ziel dan gaat voeren met smeking en geweent, is er geen ziel die het tegen God uithoudt. Ze gaan het zonder onderscheid van Hem verliezen, de wapens inleveren en gewillig naar het schavot.

Ik begrijp niet waar mensen zo'n kabaal over maken, want het is wel een nauwe, maar toch zo'n lieve weg. Gods recht is een lief recht. Dat zeg je natuurlijk alleen als je erachter staat, maar dat is te wijten aan ons Gode vijandige vlees. Gods recht is geen voorwaardelijk recht, maar een onvoorwaardelijk recht. Dat lijkt er niet op als blijkt dat in de ontdekkingsfase Gods recht een verdoemend recht is, maar als een ziel gered wordt blijkt dat Gods recht in Christus ook een verzoenend recht is. Dat wordt dan hét wonder. "Gij hebt o Heer' in 't dodelijkst tijdsgericht, mijn ziel gered mijn tranen wil-

len drogen..." Is dit Labadistisch??? Degenen die dat beweren zijn rasechte neocalvinisten!

Sinds we gevallen zijn ligt ieder mens onder het absolute vonnis des doods. Dat niet te willen aanvaarden is enkel vijandschap tegen God. God is niet gevallen, WIJ zijn gevallen en derhalve is Hij rechtvaardig in Zijn oordeel over de gevallen zondaar, krachtens het vonnis uit Genesis 2:17. Dat vonnis is reeds besloten. We gaan niet verloren, maar we zijn verloren. Dat feit te ontkennen, helpt niet. Dat feit te verdoezelen, helpt evenmin. Iemand die onder de rechte prediking verkeert en desondanks zijn rechtvaardig verdiende straf ontkennen en ontlopen wil, is een verdoemde huichelaar. *"De zondaren te Sion zijn verschrikt; beving heeft de huichelaren aangegrepen; zij zeggen: Wie is er onder ons, die bij een verterend vuur wonen kan? Wie is er onder ons, die bij een eeuwigen gloed wonen kan?" Jes. 33:14.*

God doet een afgesneden zaak op aarde en Hij maakt Zijn volk eerlijk zalig, namelijk door récht. Het Evangelie aangrijpen ten koste van de Wet, is jezelf bedriegen voor de eeuwigheid. God aangrijpen in Zijn barmhartigheid ten kóste van Zijn rechtvaardigheid is heiligheidschennis. Gods rechtvaardigheid en Gods barmhartigheid zijn geen zaken waarmee de mens kan werken. **God is rechtvaardig en barmhartig en bij dié God staan wij in de schuld.** Een eenzijdig beroep op Gods deugden is fataal! De prediking moet gericht zijn op Gods rechtvaardigheid en Zijn barmhartigheid. Gods rechtvaardigheid veroordeelt alle overtreders der

Wet en de deugd van Gods barmhartigheid veroordeelt allen die door ongeloof het bloed van Christus vertreden. Er gaat dus niemand vrijuit. Alleen diegenen worden behouden waarin God zowel Zijn rechtvaardigheid als Zijn barmhartigheid verheerlijkt, namelijk in Christus. Ziende in Gods heiligdommen, wordt in de onvoorwaardelijke en gewillige aanvaarding van Gods rechtvaardigheid, Gods barmhartigheid in Christus geopenbaard! Gods uitverkorenen sterven met Christus onder de Wet. Paulus zegt: "Ik ben door de Wet der Wet gestorven." Dat is geen theoretisch sterven, zo van: "Ik geloof, dus ben ik der Wet gestorven." Dat is naar de letter wel waar, maar het geloof rekent niet met de letter, maar met de geestelijke betekenis ervan. Sterven aan de Wet is een bevindelijk sterven met Christus onder de Wet door de Wet aan de Wet (Rom. 6:8 – 7:9). Ik spreek slechts tot degenen die de Wet verstaan...

Het wil dus niet zeggen dat de zondaar die zijn vonnis billijken en aanvaarden mag, niet tegelijk om genade mag smeken. Dat strijdt niet tegen Gods wil. Welke gevonniste zal het smeken om genade kunnen nalaten, daar zelfs zijn Schepper hem aan moet klagen? Het is juist Gods wil dát wij Hem om genade roepen, maar dan wel **óp genade óf ongenade** (Es. 4:16). God houdt wat dat betreft de eer aan Zijn kant, anders is zalig worden nóóit een wonder. God schenkt Zijn genade altijd als de volstrekt Soevereine. We kunnen God gelukkig niet bewegen of omkopen, door het Evangelie onvoorwaardelijk te noemen en tegelijkertijd de Wet als een voorwaarde terzijde te schuiven. God laat

Zich echt niet bedriegen door die godsdienstige poppenkast. Velen hebben de Wet in hun linkerhand en de belofte van het Evangelie in de rechterhand. Ze erkennen wel zondaren te zijn die de straf verdiend hebben, maar ondertussen hebben zij de verlossing al op zak. Dat is dus zelfbedrog van het ergste soort.

God is in Zichzélf bewogen over het lot van verloren zondaren. Hij verkiest wie Hij wil, maar Hij verwerpt ook wie Hij wil. Het schrijverstrio wil van een soevereine God niets weten, maar daarin ligt nu juist de zaligheid. *Die God is onze Zaligheid, wie zou die hoogste Majesteit, dan niet met eerbied prijzen?*

Als de Heilige Geest deze dingen bewerkt is er geen sprake van voorwaarden. Ik zal mij stelliger uitspreken dan het schrijverstrio pleegt te doen, want met de meeste van hun uitspraken kun je alle kanten op. Als er staat dat de Heilige Geest de wereld zál overtuigen van zonde, gerechtigheid en oordeel (Joh. 16:8), wie durft er dan van een voorwaarde te spreken? Mag God niet meer doen wat Hij wil? Mag Hij niet doen wat Hij wil met het maaksel wat Hij gemaakt heeft? Er zijn wat dat betreft heel wat rechtzinnige theologen die aan Schriftekritiek doen!

Voorals ds. Harinck laat God geen andere keus dan dat Hij ontdekte zondaren zalig maakt, omdat dezulken zich op de zogenaamde 'toeleidende weg' bevinden. Deze bewering strijdt volstrekt met Gods soevereiniteit. Er is geen toeleidende weg tot Christus. Als dat zo zou zijn, is er sprake van een

voorbereiding tot de wedergeboorte. Die is er niet! Nergens in de Bijbel wordt er enige grond gegeven dat een zondaar 'zaligmakende' ontdekking zou hebben buiten Christus. Alles wat de Heilige Geest doet aan ontdekkend werk in een ziel die nog buiten Christus is, is slechts wettisch noodzakelijk, maar dat werk heeft geen zaligmakende waarde in zichzelf. God weet wel wie Hij ontdekt en trekt, maar dat is heel wat anders. en aan de wedergeboorte gaat noodzakelijk de ellendekennis vooraf. De drie stukken ellende, verlossing en dankbaarheid zijn niet chronologisch voorwaardelijk, maar wel chronologisch bevindelijk. De Wet is niet te scheiden van het Evangelie, maar er wel totaal van onderscheiden. Nogmaals: Ik spreek slechts tot degenen die de Wet verstaan...

Een ziel die God bewerkt tot zaligheid, krijgt er een behagen in dat God aan Zijn eer komt, ondanks zijn zaligheid, hoewel hij gaarne zalig zou willen worden, maar niet ten koste van Gods deugden. Dat is geen mensenwerk, plicht of voorwaarde, maar dat is Gods Eigen werk. *"Sion zal door recht verlost worden, en haar wederkerenden door gerechtigheid"*, Jes. 1:27. Bekering is niets anders dan dat de Heilige Geest een ziel inwint voor het lieve recht van God. Bekering is aan Gods zijde geplaatst worden om te willen wat God wil, zónder met het Woord te werken! Dat sluit het smeken om genade niet uit!

Velen zijn wel op weg naar de hel, maar weinigen gaan er in om eruit verlost te worden (1 Sam. 2:6). Het feit dat Christus Zijn volk daadwérkelijk

verlost van de vloek der Wet (Gal. 3:13), dus van het vonnis des doods, komt bij het schrijverstrio niet uit de verf. Dat hoeft volgens hen niet meer beleefd te worden. Inderdaad, dat hoeft niet, maar het gaat wel zo, naar de mate die God goeddunkt. De psalmist van de 116e Psalm geeft daar duidelijk blijk van. De ruime Evangelie-aanbieding die sommige oudvaders bezigen, brengen zij niet in mindering op Johannes 16:8, namelijk: *“En Die [de Heilige Geest] gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde, en van gerechtigheid, en van oordeel.”*

Er worden in onze dagen ongelooflijk veel bijbelse waarheden tegen elkaar uitgespeeld. De kerkelijke linkerflank verdedigt alleen de barmhartigheid Gods en het gros uit de uiterst rechterflank verdedigt eenzijdig de rechtvaardigheid Gods. Beide partijen hebben of-of in hun vaandel, maar ten aanzien van de barmhartigheid en de rechtvaardigheid Gods draait het niet om of-of, maar om en-en. God is zowel barmhartig als rechtvaardig. Dat zijn geen tegenstellingen, zodat God de ene keer anders is dan de andere keer. God is de Onveranderlijke. Hij is niet barmhartig óf rechtvaardig, maar barmhartig én rechtvaardig, tenminste, zo leert Gods volk haar God kennen, namelijk zoals Hij in Christus is! Maar of je God in Christus nu leert kennen of niet; Hij ís barmhartig én rechtvaardig.

Als we als verbondskinderen onverzoend blijven zal de barmhartigheid Gods ons dieper in de hel doen belanden dan Zijn rechtvaardigheid dat vordert. De toorn van het Lam maakt dan de hel in

de hel uit, omdat we op zo'n grote zaligheid geen acht hebben geslagen. Immers, wie de weg geweten, maar niet bewandeld heeft, zal met dubbele slagen geslagen worden. Ook dit feit mis ik bij de trio-schrijvers. Bij hen gaat het er feitelijk om, hoe je met zo min mogelijk ontdekking de hemel kan aandoen. Zij staan dus aan de zijde van de kerkelijke linkerflank, hoe rechtzinnig zij ook lijken te schrijven. Het aanbod van genade spelen zij min of meer uit tegen **de ware** ontdekking.

Anderzijds, als men de rechtvaardigheid Gods verkondigt ten koste van Zijn barmhartigheid, staat men aan de kant van het Farizeïsme. **God is rechtvaardig én barmhartig en bij die God staan wij in de schuld.** Hij heeft tot het zaad van Jakob niet gezegd: "Zoek Mij tevergeefs." Welnu, dan valt genade vrij aan wie Hij wil en wanneer Hij wil, maar ook verhardt en verwerpt Hij wie Hij wil. God is soeverein! Jakob heb Ik liefgehad en Ezau heb Ik gehaat (Rom. 9:13). Dat moet men laten staan, want God handelt zonder aanzien des persoons. God is vrij, dus láát Hem dan ook vrij! Wie weet... Verloren is het al... Wie weet... (Jona 3:9).

Even terzijde: De goddeloze koning van Ninevé had meer kennis en bevinding van Gods deugden dan de tegenwoordige godgeleerdheid! Die man kon God Gód laten, terwijl het oordeel onafwendbaar was! Jona heeft niet het aanbod van genade gepreekt, maar Gods deugden! En de koning van Ninevé viel onder God, want hij zag nog een glimp van de deugd van Gods barmhartigheid, namelijk: **'Nog veertig dagen(!).** Wie weet...!

EN HIJ [DE HEERE] DEED HET NIET...! (Jona

3:10). Toen viel genade vrij!

Die God is onze Zaligheid, wie zou die hoogste Majesteit, dan niet met eerbied prijzen? Ja, dat heeft die Ninevitische koning gezongen -naar ik geloof- en flink hard ook. Christus zegt: "De mannen van Ninevé, zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht, en zullen hetzelfde veroordelen; want **zij hebben zich bekeerd op de [donder]prediking van Jonas**; en ziet, meer dan Jonas is hier! (Luk. 11:32).

God is dus barmhartig én rechtvaardig. Zeg niet: "Mijn zonden zijn te groot dan dat zij vergeven worden", want dat strijdt tegen Gods barmhartigheid. Zeg ook niet: "Ik ben een zondaar, dus heb ik het aanbod van genade op mijzelf toegepast", want dat strijdt tegen Zijn rechtvaardigheid. Láát u zaligen, láát u met God verzoenen! Valt Hem te voet, al zou Hij u verdoemen! Zó ging koningin Esther naar koning Ahasveros, namelijk tegen de Wet in, op genade of ongenade! En toen viel genade vrij! Een andere weg is er niet. En het is toch zo'n lieve weg, mensen. Gods recht is een lief recht. Wij hebben de roeping om u in te winnen voor het lieve recht van God door de gewilligheid van Christus voor een verdoemde zondaar. Ja, dan gaat wel uw hoofd eraf, want er is maar één Hoofd en dat is Christus. Want eeuwig bloeit de gloriekroon, op 't Hoofd van Davids grote Zoon!

Als het gaat over de toe-eigening van het heil, is er geen enkele menselijke mening of handeling die gewicht in de goddelijke weegschaal legt. Voor al

het menselijke geldt: "Gewogen, gewogen en te licht bevonden." Gód doet het en als God het doet, gaat het vanzelf en als de mens er met zijn vieze vingers tussen zit, gaat het nooit, ook al denkt hij van wel. De mens zoekt het altijd maar in de rede, in het verstand, in het doen en in het nalaten, omdat hij voor God en de mensen niet wil zijn die hij is, namelijk een verdoemde zondaar. Het werk Gods is echter niet na te speuren, noch te doorgronden, noch te verkrijgen door drempelverlagende voorstellingen die aan het recht Gods afbreuk doen. God houdt de eer aan Zijn kant. Hij is en blijft GOD(!) tegen wie wij gezondigd hebben. PUNT! Dan is het verloren aan onze kant en als het aan onze kant verloren is, is het tijd dat de Heere werke, naar Zijn welbehagen. De Heere toont Zijn welbehagen, aan hen die tot de hel toe vernederd zijn. Dat is zalig worden. "O, lieve Heere Jezus, U bent mijn Zaligheid en ik Uw vloek. Gij zijt tot een Vloek geworden om mij van de vloek te verlossen en te zetten in de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods."⁴

Eén en ander betekent dus niet dat de toe-eigening van het heil op losse schroeven staat en dat iedereen het zelf maar moet uitzoeken. De Bijbel is er zéér duidelijk over wat het heil inhoudt, voor wie het heil is en hoe de toepassing van het heil plaatsvindt. De duidelijkheid van de Bijbel is voor het verstand echter een grote verborgenheid. Het ver-

---

⁴ Lees over de christelijke vrijheid in: 'DE VRIJHEID VAN EEN CHRISTEN' ISBN 9076100586.

stand komt er niet uit. Universitaire studie over de toe-eigening van het heil zal nooit iets geestelijks opleveren, maar alleen de verwarring vergroten. De duidelijkheid van de Bijbel ten aanzien van de toe-eigening van het heil is en blijft een grote verborgenheid voor het verstand. Het is de Joden een ergernis en de Grieken dwaasheid. Nagaan wat de oudvaders en de Belijdenisgeschriften zeggen over de heilstoe-eigening, schept niet bijvoorbeeld licht in de duisternis. Het lezen en citeren van Gods Woord evenmin. We hebben door de Heilige Geest verlichte ogen des verstands nodig. Nodig is dat we van God bekeerd en geleerd zijn en dan nóg kennen we ten dele en profeteren we ten dele. Twee mensen kunnen hetzelfde zeggen, maar dan is het niet bijvoorbeeld hetzelfde. Het is alleen Gods Geest Die de verborgenheden van het Evangelie aan Gods kinderen openbaart en als dat gebeurt, bestaat er niet zoiets van: pietje ziet het zo, maar jantje ziet het anders. Die verdoemde en vervloekte hermeneutiek is de theologie van de duivel zelf. De zin en mening van de Heilige Geest omtrent het fundament van zaligheid en de toepassing ervan, is nooit voor tweeërlei uitleg vatbaar.

Wat dat betreft is de waarheid al lange tijd uit onze gereformeerde gelederen geweken. Als een synode, predikant of schrijver zich beroept op ds. G.H. Kersten om de waarheid kracht bij te zetten, of zelfs de waarheid aan hem ontleen en in zijn voetsporen wensen te gaan, spreekt dat voor mij boekdelen. Ds. G.H. Kersten (en ook heel zijn kerkelijke nageboorte) leerde namelijk niet de rechtvaardiging van de goddeloze, maar de rechtvaardig-

ging van de wedergeborene. Ds. G.H. Kersten is bepaald geen oudvader, en in mijn ogen is hij zelfs theologisch ondergeschikt aan de eenvoudige oefenaar Wulfert Floor, de landbouwer uit Driebergen.

Willen we ons in de oudvaders verdiepen, is dat niet verkeerd, maar pak dan wel graag een selectie(!) oudvaders van vóór 1800, namelijk die de rechtvaardiging van de goddeloze leren en alle bevindelijke(!) bewegingen buiten de geloofsvereniging met Christus afsnijden, als zijnde niet behorend tot de wedergeboorte. Dat betekent niet dat we begerige zielen omtrent het heil niet met liefde moeten bejegenen en behandelen, maar iets heel anders is het als wij dezulken al enige zaligmakende kenmerken toeschrijven.

Anderzijds kan een ziel alleen gebakerd worden als hij een nieuw geboren schepsel in Christus is. Vooral in onze tijd wemelt het van begerige mensen, maar doorgaans komt het gros niet verder dan de begeerte van de rijke jongeling. Ja, en die man ging bedroefd heen, want hij wilde zijn wetsbetrachting, zijn 'vrome' bevinding en zijn eigenlievend geloof niet prijsgeven om Christus' wil.

Nogmaals, we moeten de oudvaders niet lezen om hen te misbruiken om de waarheid te bewijzen, maar om de ware bevinding die wij van God geleerd hebben, ook bij hen te herkennen en dat tot onze troost. Het is één Heere, één geloof, één doop (Ef. 4:5). Het leven kan nu eenmaal niet met het leven twisten en een huis dat tegen zichzelf verdeeld is, zal niet bestaan.

Ik zal u zeggen dat het gros tegenwoordige pre-

dikanten zonder de Geest preekt en toch menen velen van het tegendeel overtuigd te zijn. Doorgaans krijg je een woordenstroom over je heen, maar het leven is er niet in. God is de grote Afwezige en men merkt het niet. Het Koninkrijk Gods is niet gelegen in woorden, maar in kracht (1 Kor. 4:20). Doorgaans hoor je wel veel woorden, maar er is weinig geestelijke wol. In dit kader plaats ik ook de drie genoemde schrijvers, zonder overigens over hun staat te oordelen.

Paulus sprak en preekte door de Heilige Geest en op gezag van de Heilige Geest. *“En mijn rede, en mijn prediking was niet in bewegelijke woorden der menselijke wijsheid, maar in betoning des Geestes en der kracht”, 1 Kor. 2:4.* Als dat het niet is, is het niets.

Velen zeggen: “Ik ben Paulus niet.”

Antwoord: Is God veranderd? Is Zijn Woord veranderd? Nee, de wetenschappelijke en godsdienstige mens zit ertussen met zijn vernuft en daarom zal alles wat voortkomt uit het menselijke brein, geen dageraad hebben. Men zoekt het allerwegen in de gaven, maar Paulus zocht niet de gave, maar de vrucht (Filip. 4:17). De ware vrucht hangt aan de Appelboom, Christus, *en Zijn vrucht is mijn gemelte zoet*, zegt de Bruid uit het Hooglied. Dan vallen de oudvaders vanzelf in het niet, zonder hen overigens te verachten. Oudvaders hebben hun nut bewezen, want sommigen spreken nog nadat zij gestorven zijn, maar dat zijn er echt zoveel niet. Als je bepaalde oudvaders normgevend noemt, zit je onvermijdelijk in pauselijk vaarwater. Dan doe je niets anders dan Christus van Zijn eer beroven. Het

is de bedoeling van de oudvaders -die in de traditie van de Reformatie staan- nooit geweest om boven het gezag van Gods Woord te staan. Voorzover ze naar de Schrift verwijzen of die uitleggen, moet het uit de Schrift zelf duidelijk blijken wat zij bedoelen. Zo is de leer van de rechtvaardiging van de goddeloze door Luther hérontdekt uit de Schrift en niet als een nieuwe leer uitgevonden. Zeer weinigen in onze dagen zijn echter in staat de letter van de Geest te onderscheiden, laat staan dat men in staat is dit onderscheid te verkondigen.

Ten aanzien van de toe-eigening van het heil geldt: is het begin niet goed, deugt de rest ook niet. Dat gevaar hebben de genoemde schrijvers niet onder ogen gezien, gewoon vanwege het feit dat ze het begin van de wedergeboorte niet zuiver stellen.

Iemand die de Schriften verklaart, mag volgens de Griekse grondtekst geen 'ne'ophutos' (pas bekeerde) zijn, *opdat hij niet opgeblazen worde, en in het oordeel des duivels valle*. Hoe staat dat met genoemde schrijvers? 1 Timotheüs 3:6 ziet in de eerste plaats wel op de opzieners in de gemeenten, maar als iemand theologie schrijft, schrijft hij toch niet voor zichzelf dunkt me, maar voor de wijngaard des Heeren. Daaruit volgt, dat ook theologie-schrijvers niet aan het gezag van 1 Timotheüs 3:6 ontkomen. Ook op hen is de kerkelijke tucht op grond van 1 Timotheüs 3:6 van toepassing en als nieuwelingen in de genade anderen gaan leren, moeten zij onder de tucht gesteld worden, omdat Gods Woord dezulken verbiedt om anderen te leren.

U zult zeggen: "Waar ligt de grens?"

Antwoord: 1. Als men door God tot God bekeerd is, als men zich door Hem geroepen weet te moeten prediken/schrijven en men daarvan getuigenis kan afleggen. 2. Als er een vuur in ons binnenste door de Geest is ontstoken om zonder bijoogmerken getuige van Christus te zijn. 3. Dezulken moeten ook de gave des ondersheids hebben om de geesten te beproeven of zij uit God zijn. Dat laatste is in onze dagen ver zoek (Luk. 6:39).

Dat de kerken hier niet naar omkijken, getuigt tegen hen. Vroeger was men nog in staat een theologisch boek te toetsen aan Gods Woord. Was de zaak eenstemmig in orde bevonden, kreeg betreffende schrijver een approbatie van de kerkenraad, maar nu kunnen rijp en groen hun gang gaan. Ik zou niet weten welke huidige theoloog er in staat is om theologische boeken en oudvaders aan Gods Woord te toetsen, want de meesten weten het voor zich zelf niet eens. Het gros heeft zo zijn favorieten en de één voelt meer voor de piëtisten, de ander voelt weer meer voor de puriteinen, maar weinigen getuigen van Christus en Zijn leer, op grond van Gods Woord en vanuit hun persoonlijk geloofsleven. Een ieder gaat maar door zoals hij denkt dat hij door moet gaan. Nou ja, het zij zo, God gaat ook door.

Even terzijde: Hoeveel ouderlingen zullen er wel niet zijn die de toets van 1 Timotheüs 3:6 niet kunnen doorstaan? Het gros ambtsdragers kent Christus niet eens. Ook heb ik het wel gezien dat pas bekeerde gemeenteleden tot het ambt van ouderling verkozen en bevestigd werden, maar later moesten bedanken, omdat ze van Godswege

niet geroepen waren. Sommigen zijn er zelfs mee in een gesticht terechtgekomen en dat pleit in zekere zin nog voor dezulken, want bij de onbekeerde rest gaan dikwijls de leidsels erop. Dat feit geldt natuurlijk ook voor het leraarsambt. Voorbeeld nemen aan onbekeerde leraars die later tot bekering gekomen zijn, is niet bijbels, want de Kerke Gods wordt niet geregeerd door voorbeelden, maar door de Koning der Kerk Zelf. Elke kerkorde die afwijkt van het Woord, is verwerpelijk. Als Christus -met eerbied gesproken- in de huidige kerken eens op visitatie zou komen welke kerkorde zal er dan nog overblijven? Niemand heeft dus het recht om wonderlijke voorbeelden in het verleden aan te wenden om een onbijbelse praktijk te legitimeren. Helaas, het wordt maar al te veel gedaan, met alle gevolgen vandien!

DE TOELEIDENDE WEG TOT CHRISTUS

Nu zullen we overgaan tot en korte, doch meer gedetailleerde recensie van het boek van ds. C. Harinck "DE TOELEIDENDE WEG TOT CHRISTUS".

Uit het 'Woord vooraf' (pag. 7,8) blijkt niet duidelijk dat ds. Harinck zich door God geroepen weet om dit boek te schrijven. Hij achtte het zelf van belang, met de verdediging dat niet hij met 'deze gevoelige materie' begonnen is. Vanwege de vele vragen die er op het gebied van de heilstoe-eigening heersen, voelde hij zich gedrongen om dit boek te schrijven. Ik meen dat de drijfveer dieper moet liggen dan ds. Harinck aangeeft, maar dat ligt voor zijn eigen verantwoording. Dat er veel verwarring heerst omtrent de toe-eigening van het heil

zal niemand ontkennen. Maar als we erover gaan schrijven, met het doel licht in de duisternis te scheppen, moeten we ons noodzakelijkerwijs van Hogerhand geroepen weten, anders staat het te vrezan dat de verwarring alleen maar toeneemt. Niemand heeft van zichzelf de bekwaamheid licht in de duisternis te scheppen, dus u voelt wel aan hoe zwaar dit feit weegt. De Heere Zelf moet je ertoe aanzetten, anders is het beter ervan af te zien. Ik wil er verder niet over oordelen hoe dat bij ds. Harinck ligt, maar het resultaat van zijn boek is op zijn best gezegd teleurstellend. Ik heb er in de algemene recensie al het één en ander van gezegd.

Al lezend in het 'Woord vooraf' rezen bij mij verschillende bezwaren. In de eerste plaats beweert ds. Harinck dat er een toeleidende weg tot Christus is. Is dat zo? Ik heb er al wat van gezegd. Wat wordt eigenlijk bedoeld met 'een toeleidende weg' tot Christus?

De uitdrukking 'toeleidende weg' komt in de Bijbel niet voor. Die uitdrukking was ook de Reformatoren vreemd. Bepaalde afwijkende gezelschapsterminologie is sinds 1834 ingeslopen. Met 'de toeleidende weg tot Christus' bedoelt men een weg die aan de bewuste kennis van Christus voorafgaat, maar ondertussen wel in het kader geplaatst wordt van de wedergeboorte. Ik kan met de term niet uit de voeten en nog minder met de inhoud die men eraan geeft. De term: 'de toeleidende weg tot Christus' is even verwerpelijk als bijvoorbeeld de term: 'zien is nog geen hebben' of: 'bedekte schuld is nog geen vergeven schuld'. Als men zou leren dat de toeleidende weg een wegversmalling is op

de brede weg, dan ga ik ermee akkoord, want ik wens geen woordenstrijd, maar de toeleidende weg is voor de zondaar in kwestie geen instap tot de zaligheid. Anderzijds weet God onfeilbaar wie Hij tot Christus trekt, want Hij heeft de Zijnen liefgehad met een eeuwige liefde. *“Niemand kan tot Mij komen, tenzij dat de Vader, Die Mij gezonden heeft, hem trekke; en Ik zal hem opwekken ten uitersten dage”*, Joh. 6:44. In deze tekst ligt ook duidelijk verklaard dat Sion door recht verlost wordt, namelijk ten uiterste dage! De wedergeboorte ligt echter niet in de trekking, maar in de opwekking!

Ten aanzien van de zaligheid is er dus maar één Weg en dat is Christus Zelf. *“Ik ben de Weg, de Waarheid en het Leven.”* (Joh. 14:6). Is er dan nóg een weg tot de Weg? Met andere woorden: Is iemand op de toeleidende weg tot Christus niet meer op de brede weg des verderfs? Dat zou betekenen dat er een smalle weg is vóór de enge poort. De toeleidende weg tot Christus is ook niet een derde weg, want er zijn maar twee wegen, namelijk de smalle en de brede weg. Aangezien dat er buiten de persoonlijke geloofsvereniging met Christus geen geestelijk leven is, is de zogenaamde ‘toeleidende weg tot Christus’ hetzelfde als de brede weg des verderfs. Ik kan dus kort zijn over het boek van ds. Harinck, want zijn begin is niet bijbels en dan hoeven we de rest ook niet te onderzoeken. Er is dus geen toeleidende weg tot Christus op de wijze zoals de Gereformeerde Gemeente leert, want de brede weg voert naar de hel en de

smalle weg is de Weg Zelf, namelijk Christus en Hij is ook de enge Poort: *"Ik ben de Deur; indien iemand door Mij ingaat, die zal behouden worden; en hij zal ingaan en uitgaan, en weide vinden"*, Joh. 10:9.

Dat betekent niet dat er geen *voorafgaand werk* der Wet in de ziel -die bewerkt wordt tot zaligheid-plaatsvindt. Ik wil echter niet spreken over een *voorbereidend werk* tot de zaligheid, want er bestaat geen voorbereiding tot de wedergeboorte. Als er een voorbereiding tot de wedergeboorte zou zijn, bestaan er ook voorwaarden tot de zaligheid en die zijn er niet. Op deze kwestie ben ik in de algemene recensie al ingegaan, dus laat ik dat nu verder liggen. Al met al is het boek van ds. Harinck voor wat betreft zijn 'toeleidendeweg-visie' een verkapte verdediging van de Gereformeerde Gemeenteleer en dat is duidelijk niet de leer van de rechtvaardiging van de goddeloze.

Ds. Harinck besluit zijn 'Woord vooraf' met de wens uit te spreken dat zijn arbeid mag lijken op de arbeid van Christus, waarvan de profeet zegt: 'Hij zal Zijn kudde weiden gelijk een herder; Hij zal de lammeren in Zijn armen vergaderen, en in Zijn schoot dragen; de zogenden zal Hij zachtjes leiden' (Jes. 40:11).

Ik heb vanzelf geen bezwaar tegen deze tekst, maar ds. Harinck citeert deze tekst in het kader van zijn toeleidendeweg-visie. Daarom heb ik er een opmerking over. De zogenden zijn namelijk niet de zuigenden, dus niet de kleinen in de genade, maar de drachtigen, de lastdragers, de meer geoefenden. Aangezien dit zo is, waar zijn dan die zogenden in

het boek van ds. Harinck? De zogenden zijn namelijk diégenen die Gods eer met een zakelijk geloof lief gekregen hebben bóven hun zaligheid -zonder hun zaligheid te verachten- en juist dezulken krijgen van ds. Harinck een labadistische trap.

Hoewel ds. Harinck de wedergeboorte zonder Christuskennis ontkent, speelt hij de ware doorleving van de ellendekennis uit tegen het geloof (pag. 15). Kan er dan ooit wel van een waar geloof sprake zijn? Christus is niet gekomen voor mensen die voor Hem in de rij staan, maar om te zoeken en zalig te maken dat verloren was (Luk. 19:10).

Ds. Harinck stelt op pag. 26 van zijn boek het doel van zijn studie voor ogen, aan de hand van een aantal vragen, en ik ben zo vrij geweest die te beantwoorden.

1. Moet ik inderdaad zover komen, dat ik de deugden van God liever heb dan mijn eigen zaligheid?
(Antw. Het moet niet, het gaat zo, naar de mate des geloofs – GPPB).
2. Moet mijn weg precies dezelfde zijn, als die de discipelen hebben afgelegd?
(Antw. Nee, de Weg is Christus en dat gold ook de discipelen – GPPB).
3. Moet ik Christus leren kennen in de volgorde van de heilsfeiten?
(Antw. Nee, maar we moeten de heilsfeiten wel leren kennen in Christus, want de Heilige Geest

komt alleen op grond van Pasen en nooit anders – GPPB).

4. Moet ik evenals Christus onder het goddelijke recht sterven?
(Antw. Niet zoáls Christus, maar wel mét Christus, tenminste, als God belang in uw zaligheid heeft – GPPB).

Om op deze vragen een goed antwoord te krijgen, gaat ds. Harinck bij de Belijdenisgeschriften, de Reformatie en de Nadere Reformatie te rade. Allereerst wil ds. Harinck echter bij de Schrift te rade gaan en daar gaat het al mis. Op pag. 35 zegt ds. Harinck dat de Wet tweeërlei functie heeft, namelijk dat de Wet de zonde ontdekt en ons de onmisbaarheid van Christus en Zijn verlossingswerk leert.

De eerste functie die hij noemt is waar, maar het is dan ook de enige functie die de Wet heeft. De Wet heeft geen eigenschappen om ons de onmisbaarheid van Christus en Zijn verlossingswerk te leren, want dan zou de Wet een deel zijn van het Evangelie. Dat is dus de grote misvatting die ds. Harinck van de Wet heeft. De Wet der Tien Geboden is uitsluitend de bediening des doods en niet de tuchtmeester waarop Paulus doelt in Galaten 3:24. De tuchtmeester is niet de Wet der Tien Geboden, maar de ceremoniële wet onder de oudtestamentische bedeling. Onder die wet zijn wij gewéést, zegt de apostel in Galaten 3:24, maar als het geloof (Kanttekeningen: Christus, waarop het geloof ziet) gekomen is, zijn wij niet meer onder de

tuchtmeester. Nergens noemt Paulus de Wet der Tien Geboden een opvoeder die ons tot Christus leidt, want dan zou de Wet een deel zijn van het Evangelie. Evangelische eigenschappen heeft de Wet niet. De Wet der Tien Geboden heeft alleen de eigenschap om overtreders het vonnis te presenteren en hen naar de hel te verwijzen. We kunnen de Wet echter niet verzelfstandigen, want dat strijdt met het feit dat het Evangelie uit dezelfde Bron komt als de Wet. God is rechtvaardig én barmhartig. Maar wat Paulus zegt in Hebreëën 12:29, blijft vanzelf recht overeind staan. "Want onze God is een verterend Vuur." Daarom zegt Paulus ook door de Heilige Geest: *"Wij dan, wetende den schrik des Heeren, bewegen de mensen tot het geloof"*, 2 Kor. 5:11. (Ds. Steenblok: Alleen de uitverkorenen, Paulus!)

De Wet is een bloedwreker en heeft maar één eigenschap, namelijk om zich te wreken op de overtreders met de uitvoering van het vonnis van de drievoudige dood.

Uit alles blijkt dat ds. Harinck een veel te positief mensbeeld eropna houdt. Vanwege het feit dat hij de Wet niet verstaat ten aanzien van het stuk van de rechtvaardigmaking(!), dwaalt hij ook in het stuk der heiligmaking(!) met zijn scheefgetrokken Wet-Evangelie-Wet formule. Ik ben er weleens uitvoerig op ingegaan.⁵ Daarom zal ik het overige van zijn boek verder laten voor wat het is. Paulus spreekt namelijk alleen tot degenen die de Wet verstaan (Rom. 7:1). Al met al is ds. Harincks visie

---

⁵ Lees over de heiligmaking in: 'MIJN GENADE IS U GENOEG' Commentaar op Romeinen 6 - ISBN 907610056X.

op de Wet bartiaans besmettelijk. Dat begint echter niet bij ds. Harinck, want ten aanzien van de plaats van de Wet in de heiligmaking dwalen de meeste oudvaders.

Door een magere prediking zijn er velen in het revalidatiecentrum terechtgekomen, om zich met zelfgemaakte krukken op de been te houden. Ik ben tegen citaatboeken, maar nu heb ik een citaat voor de revaliderende zielen: "Laat vallen die heiligheidskrukken, want u komt er de berg Sion niet mee op" (Kohlbrugge).

Ach, mensen, geef het toch eens op. We gaan het toch onherroepelijk een keer van God verliezen. Láát u dan zaligen, láát u dan hédén met God verzoenen...

PS. Als we desondanks toch oudvaders moeten lezen, akkoord, maar lees dan vooral dr. Kohlbrugge en/of ds. Huntington ss, dan zult u ontdekken dat die beiden heel wat meer geestelijk inzicht hebben in de verhouding van Wet en Evangelie, dan de huidige theologen.

AFWACHTEN OF VERWACHTEN?

Het is ondoenlijk om gedetailleerd in te gaan op het vuistdikke boek van Van der Zwaag. Ik heb er al het één en ander van gezegd. Het boek van Van der Zwaag is meer een naslagwerk, dan een theologische verhandeling. Objectief gezien is het een betrouwbaar boek. (Afgezien van de 'Johan de Heer-visie van de schrijver). Ik had er alleen een andere titel aan gegeven, namelijk: '**DE HEILLOZE GEREFORMEERDE TRAGEDIE**', met als ondertitel: 'TOE-

EIGENING VAN DE DWALING GELEGALISEERD'. Goede, stichtelijke uitspraken, maar ook ONTSTELLENDEN uitspraken worden er geciteerd én voor zoete koek aangenomen.

Ook moet ik zeggen dat Van der Zwaag met de citaten uit de romans van een zekere Rudolf van Reest e.a. (4.2.12) de bevinding belachelijk maakt. Van der Zwaag geeft wel toe dat er in die romans karikaturen worden gemaakt en zelfs nog erger, maar ondertussen bedient hij zich er wel van. Wijlen Toon Hermans humoriseerde op radio en TV, ook weleens over de gereformeerde bevinding. Er werd goed om gelachen... De man is reeds in handen gevallen van een rechtvaardig God.

Van der Zwaag citeert ook uit een van mijn boeken, maar ik distantieer mij van de visie van dhr. P.F. van der Meer, die op dezelfde pagina (388) wordt geciteerd.

Waarom komt het boek van John Warburton 'DE WELDADIGHEDEN VAN EEN VERBONDS GOD' niet aan de orde in de boeken van het schrijverstrio? Is hen dat soms te bevindelijk? Of te voorwaardelijk? Ik zal u zeggen dat het -na de Bijbel- qua bevinding het zuiverste boek is dat ik ooit gelezen heb. Ook de godzalige Samuël Rutherford steelt mijn hart. Met zulke schrijvers mag ik weleens gemeenschap der heiligen oefenen, maar met diegenen die op zijn best gezegd waarheid op waarheid stapelen zonder dat er een streep bevinding in hun verhaal is te ontdekken, heb ik niet de minste band. Aan letterknechten ontbreekt het niet in onze dagen, maar wel aan degenen die geen voet grond prijsgeven als het gaat om de Kroonrechten van Christus en

worstelen met het gruis van Sion.

Ten spijt van alle (doctorale) namen die er in het boek van Van der Zwaag genoemd worden, (ik werd er tureluurs van) heb ik toch maar liever te doen met de 'lijdelijke' Kohlbrugge, de Sinner Saved en kolensjouwer uit Cranbrook en de godzalige Rutherford. In hun werken herken ik hetgeen de Heere ook in mijn leven beliefd te doen en dat wens ik ook mijn naaste.

Bij Kohlbrugge, Huntington en Rutherford is het geloofsleven een werk des Geestes, maar in onze dagen ontmoet ik tal van arminiaanse dwaalgeesten die je vol willen pompen met zelfgebreide beloften die mijn hart echter niet raken. Het blijft voor mijn vestje hangen. *Je móét komen, je móét geloven, je móét Christus aannemen, enz.* Het is alles moeten wat de klok slaat. Het wonder 'uit genáde zijt gij zalig geworden' lijkt achterhaald te zijn.

Anderen komen met 'oplossingen' aandragen, om Mallan en Harinck achter dezelfde kruiwagen te laten lopen, met Blaauwendraad en Van der Zwaag erin, maar dat maakt de zaak nog gecompliceerder dan ze al is, want de één wil naar de mesthoop rijden en de andere naar de eretribune.

Ik wens niet een eenheid die ten koste gaat van de waarheid van het Evangelie en de gemeenschap der heiligen. In het boek van Van der Zwaag wordt ook vermeld dat Rutherfords geschriften -ten aanzien van het komen tot Christus- contra Koelman zijn. Rutherford heeft het gevaar goed ingezien dat een godsdienstig mens genegen is om als een rijke jongeling tot Christus te gaan en het rampzalig

gevolg ervan. Koelman ziet dat gevaar niet en wordt daarom weer eens gretig gegeten op dit punt door de SRA-aanbod-van-genade predikers.

SPRAKELOOS

Dat geldt ook voor de onbijbelse visie van Guthrie. Volgens een citaat van Van der Zwaag (pag. 323) schrijft Guthrie t.a.v. de zwakgelovigen: "Geloven is niet het geloven dat je uitverkoren bent of dat Christus mij liefheeft en voor mij gestorven is."

Ik ben sprakeloos! Hiermee worden de fundamenten van de christelijke leer verkracht en de (zwak)gelovigen DE ENIGE TROOST ontnomen!! Ik heb nooit geweten dat Guthrie zo onbijbels was op dit punt. Ik heb nooit overdreven veel in oudvaders gelezen, maar door het boek van Van der Zwaag begrijp ik nu veel beter dat er predikers zijn die zo verzot zijn op deze 'gunnende' oudvader(?)uitspraken, want dan is ineens hun hele kerkgemeenschap bekeerd. Nu begrijp ik ook dat er velen in onze dagen spreken van een opwekking onder de jongeren. Natuurlijk, want wie is er dan eigenlijk nog onbekeerd? Het is echter een list van de duivel in de gedaante van een engel des lichts!

Gods Woord is echter het einde van alle tegenspraak en God houdt er geen theologische oplossingen op na om de dwalingen het hoofd te bieden. Er is maar één mening des Geestes en daarvan geeft de Heilige Geest getuigenis in het hart van de Zijnen. Als Gods volk elkaar niet meer stichten kan,

blijft alleen de binnenkamer over. Dat hoeft niet slecht te zijn, integendeel. Het gaat om een levend geloof in Christus en dat wordt doorgaans in de binnenkamer beoefend. Het is wel smartelijk dat er weinig gemeenschap der heiligen is, maar dat is gelegen in het feit dat we een chronisch gebrek hebben aan goddelozen in onze dagen. Ze zijn er genoeg, maar er zijn er bitter weinig die er achter gebracht zijn dát ze het zijn. Daar is de generaal heersende prediking vreselijk debet aan. De Wet is op zijn best gesproken een waarschuwende vinger, maar als de Wet niet meer verdoemt, spreekt het Evangelie niet meer vrij. Hoe scherper de Wet gepredikt wordt, hoe ruimer het Evangelie zal zijn in de toepassing.

De Wet zegt dat de goddelozen het Koninkrijk van God niet zullen beërven!

Hebt u er kennis aan, lezer? Bent u met uzelf aan een einde gekomen, met uw doen en laten, met uw godsdienst, met uw goede bedoelingen, met uw kennis, met uw meningen? Werp al die ballast maar in de kliko, om Jezus' wil...

Het Evangelie zegt dat Christus te Zijner tijd voor de goddelozen is gestorven (Rom.5:6). Dat lijkt met elkaar in tegenspraak. Voor degenen die onder de Wet verkeren spreken Wet en Evangelie elkaar altijd tegen. De Wet wil werken zien en het Evangelie wil van werken niet weten, maar van genade in Christus alleen. Dat is een geheim waar het verstand niet achterkomt, want God doet dingen die voor ons begrip niet kunnen. Zalig worden is daarom nog steeds een eeuwig wonder. Toen dat wonder een ziel -ten tijde van Jezus' omwandeling

op aarde- ten deel viel, kon hij/zij zijn/haar mond er niet over houden. Denk alleen maar aan de Samaritaanse vrouw. *"Komt ziet een Mens, Die mij gezegd heeft, alles wat ik gedaan heb; is Deze niet de Christus?" Joh. 4:29.*

VRIJWILLIGER IN HET LEGER VAN KONING JEZUS

Een domineesvrouw vertelde eens dat ze tot ruimte gekomen was, maar toen ik haar vroeg om er eens wat van te vertellen, stond de wagen stil. Nou, ik moet zeggen, dat als Gód je in de ruimte zet, Hij je ook een tong der geleerde geeft. *Dan vloeit mijn mond steeds over van Uw eer, gelijk een bron zich uitstort op de velden.* Is dit trouwens ook Labadistisch? Of antinomiasaans? Of hypercalvinistisch?

Ik heb zo ongeveer een kast vol met medailles. Dat zal toch een parade worden, mijn lezers, als de dag aanbreekt waarop de veteranen van Koning Jezus de hemelse erewacht mogen betrekken? O, wat zullen zij een saluutschoten geven ter ere van de Koning. Zou je ook geen vrijwilliger willen worden in het leger van de Koning? Dan moet wel je hoofd eraf, want er kan maar één Kapitein zijn op een schip. Sinds ik in het leger zit van Koning Jezus, heb ik het nog nooit zo goed gehad. Mijn soldij wordt uitbetaald in genadeloon en op rente gezet op de hemelbank. De Koning is ook de Kapitein van het leger en Hij stuurt nooit zijn jongens eropuit zonder Zijn leiding. Hij zegt niet 'voorwaarts', nee, dat laten we aan de huidige theologie over. Kapitein Jezus zegt: "Volg Mij." Hij gaat altijd voorop en ik? Ach, ik ben maar wapendrager

van de Kapitein. Ik schiet altijd mis, maar als Hij een pijl afschiet, is het altijd raak. De pijl van Kapitein Jezus ligt nooit verder dan het doel. Pijlen die verder liggen zijn niet de pijlen van Koning Jezus, want die treffen altijd doel. Hij treft altijd in het h art van Zijn vijanden. En dan maakt Hij de zulken tot Zijn vrienden. Zo is het mij ook vergaan. Toen ik het leger van Koning Jezus zag naderen, was het met mij gedaan. 'k Wou vluchten, maar ik kon nergens meer heen, zodat de dood voorhanden scheen, daar alle hoop mij gans ontviel en niemand zorgde voor mijn ziel. Ik hoorde een pijl door de lucht snorren. Ja, en 't was goed raak. Daar lag ik, geveld en mijn uren leken geteld. Aan de pijl zat echter een briefje, waarop geschreven stond: **“Want Christus, als wij nog krachteloos waren, is te Zijner tijd voor de goddelozen gestorven”**, Rom. 5:6.

Ik was bijna doodgebloed, maar de Kapitein gelaste een bloedtransfusie met het dierbaar Bloed van Christus. Hij zei: “Er is er Eén voor jou gestorven, en dat ben Ik, dus hoef jij niet meer als straf op de zonde te sterven.” *Welzalg hij, wiens zonden zijn vergeven, die van de straf voor eeuwig is ont-heven...* Ik werd op  n dag van een vijand een vriend van de Kapitein. 't Was alsof ik uit de dood herrezen was. Ik keek de Kapitein in Zijn onsterfelijke ogen en er ging zoveel liefde van Hem uit, dat ik me aanmelde als vrijwilliger in Zijn leger. Voordat ik me kon aanmelden lag mijn roeping al klaar. Hoewel ik zwak ben werd ik als vaandeldrager van de Koning aangesteld. De Banier van Koning Jezus moest wapperen, maar die Banier is

heel wat keren uit mijn handen in de modder gegleden. Ik kon die Banier alleen maar besmeuren. Ik vreesde uit Zijn dienst ontslagen te worden, maar Hij verweet mij niets. Ik mocht me niet meer uit de nabijheid van de Kapitein begeven. Hij beloofde al de dagen met me te zijn, tot de voleinding der wereld. Nu draagt de Kapitein Zelf Zijn Banier boven tienduizend en ik ben Zijn wapendrager. Zijn zwaard is scherpsnijdender dan enig tweesnijdend zwaard, en gaat door tot de verdeling der ziel, en des geestes, en der samenvoegselen, en des mergs, en is een oordeler der gedachten en der overleggingen des harten. (Hebr. 4:12).

Kom, vijanden van Koning Jezus! Hij zet Zijn zwaard op uw borst. Lever uw wapens maar in, want verloren is het toch al. In uw verlies ligt echter een eeuwige winst en als u weigert te capituleren, moet ik u op last van de Koning voor Zijn voeten doodslaan. Neem dit uniform, het kleed van Zijn gerechtigheid en u bent Zijn vriend. In Hem zijn wij meer dan overwinnaars, want Hij heeft Zijn soldaten lief met een eeuwige liefde.

“Want Christus, als wij nog krachteloos waren, is te Zijner tijd voor de goddelozen gestorven”, Rom. 5:6.

Er is geen tekst in de Bijbel met een ruimere heilsinhoud dan deze tekst, maar er wordt zelden uit gepreekt. Waarom niet? Omdat het gros predikanten de verhouding van Wet en Evangelie niet weet toe te passen. We zijn allen goddeloos, maar weet u het ook, lezer?

Als we echt goddeloos zijn, zoals het er staat,

dan kunnen we nooit meer zalig worden. Dat zegt de Wet en degenen die de Wet niet onvoorwaardelijk geloven, zullen nooit het Evangelie toegepast krijgen. Romeinen 5:6 leert geen algemene verzoening. Christus is namelijk niet voor alle mensen gestorven, maar voor goddelozen die nooit meer zalig kunnen worden in eigen oog. Deze tekst zal wel al degenen die in hun ongelof volharden tot een eeuwige vloek worden. Op grond van deze tekst sluit de ongelovige mens zichzelf uit. Dat ligt er zeker in. De mens gaat om eigen schuld verloren. Aan de andere kant is het God Die verkiest wie Hij wil en verhardt wie Hij wil. Als men dit ontkent, is dat al een bittere vrucht van de verharding en weet men niet wie God is. God is de Soevereine en in de verwerping van de goddelozen wordt God ook verheerlijkt.

Christus is echter een goddeloze geworden in de toerekening, ja, tot een vloek geworden, en daarom kunnen goddelozen ruim zalig worden. Rechtvaardigen worden nauwelijks zalig, maar goddelozen worden ruim zalig! Leg het nu niet verkeerd uit, lezer, want daar de rechtvaardige nauwelijks zalig wordt, waar zal de onverzoende, goddeloze zondaar, verschijnen? De verzoening was er al voordat ik er was. Christus is te Zijner tijd voor de goddelozen gestorven, toen wij nog zondaars waren.

Als u weigert te worden die u bent, lezer, zondigt u tegen Gods barmhartigheid. Als u daarin volhardt, zal dat de hel in de hel uitmaken! Ik kon nooit meer zalig worden, maar sinds Romeinen 5:6 toepassing geworden is in mijn leven, kan ik over

Christus niet meer zwijgen.

HET AANBOD VAN VRIJE(!) GENADE

Geliefde lezers, ziet af van de verwarring, want die zal blijven. *"Want er moeten ook ketterijen onder u zijn, opdat degenen, die oprecht zijn, openbaar mogen worden onder u", 1 Kor. 11:19.*

Er hangt een vervulde Wet aan het kruis en goddelozen mogen er ruim gebruik van maken. Christus openbaart Zich aan goddelozen en schenkt Zichzelf aan hen weg.

VAN DE SLANGEN GEBETENEN! Zie op Jezus, op de verhoogde slang, en u zult genezing vinden onder Zijn vleugelen. *"Hij is om onze overtredingen verwond, om onze ongerechtigheden is Hij verbrijzeld; de straf, die ons den vrede aanbrengt, was op Hem, en door Zijn striemen is ons genezing geworden", Jes. 53:5.*

RIJKE JONGELINGEN! Hebt u zo goed uw best gedaan en wilt u nu dat Jezus u een handje helpt? U zult aanstonds met al uw ijver in de hel belanden! Verkoop, verkoop al uw godsdienst om Zijntwil en neem uw kruis op en volg Christus na!

WETGELEERDEN! Wilt u Christus en Zijn volk(!) met de Wet vangen? Hij zal u erdoor veroemen, als u zich niet bekeert!

GODDELOZEN! U die de poorten der hel genaderd zijt en door de duivel wordt voortgesleept. Hoort het Evangelie van vrije genade: **Christus is te Zijner tijd voor de goddelozen gestorven!** Uw naam wordt genoemd! God heeft u(?) in Zijn Boek geschreven!! Leg uw vervloekte hand op het gezegende Lam dat de vervloeking der goddelozen op

Zich nam. Christus kan een vloek in een zegen veranderen, want Hij is tot een vloek geworden, om vervloekten een eeuwige zegen te bereiden.

ROEKELOZEN! U die aan een zijde draadje boven de hel hangt. Hoe durft u het na te laten om God om genade te smeken, op genade of ongenade? Valt uw Schepper te voet met de strop van zelfveroordeling om uw hals. Hij is rechtvaardig en barmhartig! Het voorhangsel is gescheurd van boven naar beneden, dus de toegang is vrij naar Golgotha!

WAAGHALZEN! Blinde dwazen! U wankelt ter dode. De Wet zal u aanstonds als een schuldeiser overvallen. Alleen binnen de muren van de Vrijstad bent u gered! Christus staat met wijd uitgebreide armen om degenen te ontvangen die hun leven in dienst van de duivel hebben besteed.

CRIMINELEN! Hoelang houdt u het vol om God uit handen te blijven? Christus zoekt gevleesde duivels. U heeft niets te verliezen, want verloren is het al. Bij Hem bent u welkom, als u maar wilt zijn die u bent, namelijk een goddeloze, die maar één recht heeft: de welverdiende straf. Ga niet naar de hel, want de straf die ons de vrede aanbrengt was op Hém! Hij is het die u Zijne vriendschap biedt!

HOEREN EN SLETTEN! Bent u in grote gewetens- en zielenood gekomen vanwege uw hemel-tergende zonden en weet u niet hoe u ooit nog bekeerd moet worden? U bent welkom bij de Koning en als u geen nood in uw hart gevoelt, bent u ook welkom. Christus verbreekt het hardste hart! Hij spreekt en het is er, Hij gebiedt en het staat er. Hij heeft meer verstand van bekering als alle oud-

vaders, kerken, dominees en schrijvers bij elkaar. Hij eet met hoeren en tollenaars! Hij schreef in het zand: God is rechtvaardig én barmhartig! (Joh. 8:6-7). Hij mag de eerste steen op u werpen, maar heeft Hij het gedaan? Hij wácht om genadig te zijn, namelijk als u uw 'afwachten en/of verwachten' opgeeft! Wat een lieve, gewillige en geduldige Heere Jezus! Barmhartig en genadig is de Heere, lankmoedig en groot van goedertierenheid! *Wie dorst heeft, kome; en die wil, neme het water des levens om niet...* Amen.

Uw dienstwillige leek, om Jezus' wil,
G.P.P. Burggraaf

September 2003,
Burgessville, Ontario, Canada

Gedicht

Als onder 't heilig recht, de ziele niet meer vecht,
maar billijkt 't zondeloon, wat haar ook overkoom,
rechtvaardigend haar God, wat eeuwig zij haar lot.
Als in haar laatste vreugde (het eren van Gods deug-
den),

de deugd van 't recht het wint, al eist zij: Doodt het
kind.

O, stonde van 't gericht; o, dood'lijkst tijdgewricht.
Dan wordt verloren gaan, door God niet toegestaan.
Hier wordt de Zoon gekust, eer z' op den weg vergaat.
Hier wordt zij welbewust, verzekerd van haar staat.
Hier drinkt zij 't Bloed des Lams, 't welk haar in 't leven
laat.

Hier wordt de toorn geblust en is het: Vree met God,
door 't offer van Zijn Zoon, o ller zaligst lot.

Rijer Pothoven

THEOLOGISCHE BOEKEN (ook bij de boekhandel verkrijgbaar):

1. **DE TAAL DES HARTEN**
ISBN 90-76100-101 Auteur: GPPB. Geb. 160 pag. Prijs: € 16,00
2. **ZIE, IK KOM HAASTELIJK**
ISBN 90-76100-128 Auteur: GPPB. Geb. 213 pag. Prijs: € 16,00
3. **DE WAPENRUSTING V/E VERLOSTE PELGRIM**
ISBN 90-76100-020 Auteur: GPPB. Geb. 120 pag. Prijs: € 11,50
4. **JONA, DE JOODSE ZENDELING**
ISBN 90-76100-012 Auteur: GPPB. Geb. 184 pag. Prijs: € 14,00
5. **JONAH, SOLDIER IN GOD'S ARMY**
ISBN 90-76100-276 Auteur: GPPB. Paperb. 160 pag. Prijs: € 9,50
6. **HET GELOOF, DE HOOP EN DE LIEFDE**
ISBN 90-76100-039 Auteur: Charles Reade Paperb. 80 pag. Prijs: € 4,50
7. **DE WETTISCHE HEILIGMAKING ONTMASKERD**
ISBN 90-76100-055 Auteur: W. Huntington ss Geb. 416 pag. Prijs: € 32,00
8. **GESPREK TUSSEN DE HEL EN DE HEMEL**
ISBN 90-76100-209 Auteur: GPPB. Paperb. 52 pag. Prijs: € 2,00
9. **MET CHRISTUS NAAR HET BUITENLAND**
ISBN 90-76100-284 Auteur: GPPB. Paperb. 52 pag. Prijs: € 1,50
10. **HET ANTIOCHEENSE CONFLICT**
ISBN 90-76100-292 Auteur: GPPB. Paperb. 44 pag. Prijs: € 1,50
11. **JOZEF, EEN VRUCHTBARE TAK**
ISBN 90-76100-357 Auteur: GPPB. Paperb. 48 pag. Prijs: € 2,00
12. **DE VERZEGELING VAN DE HEILIGE GEEST**
ISBN 90-76100-306 Auteur: GPPB. Paperb. 20 pag. Prijs: € 1,50
13. **HOE DENKT GOD OVER U?**
ISBN 90-76100-098 Auteur: GPPB. Paperb. 40 pag. Prijs: € 2,00
14. **EEN VRIEND HEEFT TE ALLER TIJD LIEF**
ISBN 90-76100-241 Auteur: W. Huntington ss Paperb. 28 pag. Prijs: € 1,50
15. **HET HUWELIJK**
ISBN 90-76100-195 Auteur: H.F. Kohlbrugge Paperb. 32 pag. Prijs: € 3,00
16. **DE BEPROEVING VAN JOB**
ISBN 90-76100-11X Auteur: GPPB. Paperb. 48 pag. Prijs: € 2,50
17. **DE VERLOREN ZOON**
ISBN 90-76100-136 Auteur: GPPB. Paperb. 46 pag. Prijs: € 2,50
18. **BETHEL EN PNIËL OPGEHELDERD**
ISBN 90-76100-187 Auteur: GPPB. Paperb. 63 pag. Prijs: € 2,50
19. **TRAP EN MATE IN DE KENNIS VAN CHRISTUS**
ISBN 90-76100-233 Auteur: GPPB. Geb. 76 pag. Prijs: € 9,50
20. **ZIJN TROUW AAN ISREL NOOIT GEKRENKT**
ISBN 90-76100-365 Auteur: GPPB. Geb. 63 pag. Prijs: € 7,00
21. **HET GELOOF BIJ VROUWEN**
ISBN 90-76100-349 Auteur: GPPB. Geb. 76 pag. Prijs: € 9,50
22. **VAN BANDELING TOT VELDMAARSCHALK**
ISBN 90-76100-42X Auteur: GPPB. Geb. 128 pag. Prijs: € 11,50
23. **VAN SLAVIN TOT KONINGIN**

- ISBN 90-76100-322 Auteur: GPPB. Geb. 110 pag. Prijs: € 10,50
24. **WANDELT IN DE LIEFDE**
ISBN 90-76100-454 Auteur: J.C. Philpot Geb. 142 pag. Prijs: € 14,50
25. **KOMT HERWAARTS TOT MIJ... (DAGBOEK)**
ISBN 90-76100-446 Auteur: GPPB. Geb. 400 pag. Prijs: € 21,00
26. **KOMT! WANT ALLE DINGEN ZIJN GEREED**
ISBN 90-76100-438 Auteur: GPPB. Geb. 70 pag. Prijs: € 7,00
27. **BUITEN DE LEGERPLAATS**
ISBN 90-76100-462 Auteur: GPPB. Geb. 94 pag. Prijs: € 8,50
28. **DE LIEFDE, DE VERVULLING DER WET**
ISBN 90-76100-489 Auteur: GPPB. Geb. 110 pag. Prijs: € 8,75
29. **DE BEKERING VAN NAÁMAN, DE SYRIËR**
ISBN 90-76100-497 Auteur: GPPB. Geb. 70 pag. Prijs: € 7,00
30. **TROOST, TROOST MIJN VOLK...**
ISBN 90-76100-500 Auteur: GPPB. Geb. 70 pag. Prijs: € 7,00
31. **RAMATH-LECHI**
ISBN 90-76100-519 Auteur: GPPB. Geb. 72 pag. Prijs: € 7,00
32. **OPDAT MIJN HUIS VOL WORDE...**
ISBN 90-76100-535 Auteur: GPPB. Geb. 108 pag. Prijs: € 8,75
33. **HET HANDSCHRIFT UITGEWIST**
ISBN 90-76100-551 Auteur: GPPB. Geb. 128 pag. Prijs: € 9,50
34. **MIJN GENADE IS U GENOEG!**
ISBN 90-76100-56X Auteur: GPPB. Geb. 151 pag. Prijs: € 16,00
35. **EEN KUS VAN JEZUS' MOND**
ISBN 90-76100- 57-8 Auteur: GPPB. Geb. 68 pag. Prijs: € 4,50
36. **DE VRIJHEID VAN EEN CHRISTEN**
ISBN 90-76100-58-6 Auteur: GPPB. Geb. 64 pag. Prijs: € 4,50

JEUGDBOEKEN (ook bij de boekhandel verkrijgbaar):

1. **WYBE WEVERS, DE VRIJE GEUS I**
2. **WYBE WEVERS, 'DE ZWARTE COLONEL' II**
3. **WYBE WEVERS, DE BEVELHEBBER III**
ISBN 90-5551-0750 / 0823 / 103X Auteur: GPPB.
Geb. 230/245/260 pag. Prijs: € 11,30 (per deel)
4. **GEVAAR IN HET GEBERGTE**
ISBN 90-5551-1021 Auteur: GPPB. Geb. 150 pag. Prijs: € 3,50
5. **IN DE MACHT VAN BEUL DEL CASTRO**
ISBN 90-5551-1382 Auteur: GPPB. Geb. 200 pag. Prijs: € 10,39
6. **MARINIERS ACHTER DE FRONTLINIE I**
ISBN 90-76100-314 Auteur: GPPB. Geb. 220 pag. Prijs: € 13,00
7. **MARINIERS BIJ DE ROYAL AIR FORCE II**
ISBN 90-76100-373 Auteur: GPPB. Geb. 230 pag. Prijs: € 13,00

